

XIV. Lastensuojelu

Lastensuojelulautakunnan v:lta 1939 antama kertomus¹⁾ oli seuraavan sisältöinen:

Yleiskatsaus

Vuosi 1939 alkoi lautakunnankin toimintapiirissä hyvin enteillä ja kaikki sen hoidettaviin kuuluvat asiat näyttivät kehittyvän aikaisemmin laadittujen suunnitelmien mukaisesti. Niinpä saatiin m.m. kauan päiväjärjestyksessä olleen uuden vastaanotto- ja ammattioppilaskodin työt keski-kesällä vihdoin käyntiin ja edistyivät ne hyvien säiden ja runsaan työvoiman ansiosta jonkun aikaa harvinaisen ripeästi niin että parin kuukauden kuluttua voitiin jo viettää rakennuksen harjannostajaisjuhlaa.

Mutta sitten alkoi yhä lisääntyvä vaikeuksien sarja. Syyskuun alussa puhjennut suurvaltain välinen sota aiheutti jo melkoisen hintojen nousun, joka lisäsi lastensuojelumenojakin huomattavasti. Lokakuun alussa maassamme syntynyt vaikea poliittinen tilanne ja sen seurauksena syyttämme marraskuun 30 p:nä syttynyt sota Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä katkaisi työn rauhallisen menon. Monet lautakunnankin alaisista toimihenkilöistä kutsuttiin maan puolustuslaitoksen palvelukseen ja jäljelle jääneiden oli keskitettävä voimansa lasten suojelemiseen sodan hävitykseltä. Lastensuojeluviraston arkisto toimitettiin pois kaupungista erilaisiin turvapaikkoihin, vaikka virasto muuten toimikin entisessä huoneistossaan, sikäli kuin se alituisten ilmahälytysten vallitessa oli mahdollista. Sofianlehdon pikkulasten koti evakuoitiin Mäntsälässä sijaitsevaan Saaren kartanoon, Reijolan lastenkoti Kirkkonummella olevaan Caritas nimisen lasten kesäsiirtolan huoneistoon sekä vastaanotto- ja ammattioppilaskodin hoidokit Toivoniemen ja Toivolan koulukoteihin ja oli näihin siirtoihin yhtäkkiä tarvittavien kuljetusneuvojen hankinnassa erittäin suuria vaikeuksia. Lastenhoidonneuvola-in toiminta oli sodan ajaksi kokonaan lakkautettava, koska niiden hoitajattaret tarvittiin kenttäsa-raaloihin. Maaseuduilla sijaitsevat koulukodit sitävastoin jatkoivat toimintaansa, vieläpä koulutkin olivat niissä jatkuvasti käynnissä, vaikkakin niiden yli liitelevät vihollisen lentokoneet luonnollisesti häiritsivät opetustyötä ja Ryttylään lisäksi majoitettu ajoittain 400 miestä käsittävä sotilasjoukkue häiritsi muutenkin suuresti laitoksen toimintaa. Kaikista vaikeuksista huolimatta koetti kuitenkin jokainen parhaansa mukaan hoitaa tehtävänsä ja lautakunnan alaiset virkailijat niin lastensuojeluvirastossa kuin lastenhuoltolaitoksissakin valmistivat vapaahetkinään suurella uhrautuvaisuudella lämpimiä vaatetustarvikkeita rintamalla oleville sekä keräsivät

¹⁾ Eräät kertomusta seuranneet taulukkotiedot, joita ei ole tähän merkitty, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa v:lta 1941.

keskuudestaan muutenkin kuukausittain huomattavia summia maan puolustuksen hyväksi. Yksityiskohtaisempi selostus niistä suurista menetyksistä, joita lautakunnan alaiset lastenhuoltolaitokset joutuivat sodan johdosta sittemmin kokemaan, kuuluvat seuraavaan vuosikertomukseen.

Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano. Lastensuojelulautakuntaan kuuluivat v:ksi 1937—39 valittuina päätoimittaja E. Kilpi puheenjohtajana, teologiantohtori P. Virkkunen varapuheenjohtajana ja muina varsinaisina jäseninä rouva M. Huttunen, toimistoapulainen T. Larsson, oikeusneuvosmies T. Nilsson, kirjanpitäjä B. Tabelle ja professori A. Ylppö sekä varajäseninä ylilääkäri P. Heiniö, toimittaja K. Kukkonen, toimittaja K. M. Rydberg, varatuomari R. V. Rönholm ja kansakoulunopettaja K. Saltzman.

Lautakunnan varsinaiset jäsenet, jäsen Larssonia lukuunottamatta, muodostivat samalla lautakunnan alaisissa laitoksissa toimivien kansakoulujen johtokunnan, johon opettajakunnan edustajana kuului v. 1939 opettaja V. E. Uusivirta sekä opettajiston varaedustajana opettaja T. R. Reino.

Kaupunginhallitusta edusti sekä lautakunnassa että koulujen johtokunnassa toimittaja Y. Räisänen.

Lastensuojeluohjesäännön 4 §:ssä säädettyyn lasten huostaanottojaostoon kuuluivat oikeusneuvosmies T. Nilsson puheenjohtajana, teologiantohtori P. Virkkunen varapuheenjohtajana ja muina varsinaisina jäseninä rouva M. Huttunen ja professori A. Ylppö sekä varajäseninä ylilääkäri P. Heiniö, päätoimittaja E. Kilpi, toimittaja K. Kukkonen ja kansakoulunopettaja K. Saltzman.

Äitiysavustusanomuksia valmistelevasti käsittelevään valiokuntaan kuuluivat päätoimittaja E. Kilpi puheenjohtajana, oikeusneuvosmies T. Nilsson varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä neiti B. Tabelle ja professori A. Ylppö. Kummankin jaoston sihteerinä toimi lastenvalvoja A. E. Heiskanen.

Opetuksen tarkastuksesta lautakunnan alaisissa kouluissa huolehtivat Helsingin kaupungin kansakoulujen ohjesäännön mukaisesti suomenkielisten kansakoulujen ensimmäinen tarkastaja A. Huuskonen ruotsinkielisten kansakoulujen tarkastajan R. Malmbergin avustamana.

Lautakunnan sekä sen jaostojen ja koulujen johtokunnan kokoukset. Lastensuojelulautakunta kokoontui vuoden alkupuolella entiseen tapansa säännöllisesti jokaisen kuukauden toisena ja neljäntenä tiistaina, paitsi kesä-, heinä- ja elokuun aikana, jolloin kokouksia oli ainoastaan kerran kuukaudessa. Sotakuukausina oli kokoontumisen tarve ja mahdollisuuskkin vähemmän säännöllistä. Ylimääräisiä kokouksia pidettiin 1 ja huostaanottojaoston kokouksia 12. Äitiysavustusanomuksia käsittelevä valiokunta kokoontui 23 kertaa ja muuan erikoisvaliokunta 1 kerran. Kansakouluasioita, jolloin myöskin opettajakunnan edustaja osallistui päätöksiin, käsiteltiin 1 kokouksessa. Pöytäkirjat lautakunnan kokouksista toimintavuoden kuluessa sisältävät yhteensä 2,458 (edellisenä vuonna 2,631) eri asiaa, joista 569 (637) yleisen kanslian, 1,533 (1,524) turvattomain lasten huoltotoimiston ja 356 (470) aviottomain lasten huoltotoimiston esittämiä. Näiden lisäksi on mainittava äitiysavustusvaliokunnan valmistelevasti käsittelemät anomukset, jotka aina kussakin lautakunnan kokouksessa merkittiin saman pykälän kohdalle ja joiden yhteinen lukumäärä oli 1,124 (1,119).

Lautakunnan käsittelemät tärkeimmät asiat. Paitsi talousarvioehdotuksen valmistelua, lasten huoltoonottamista, avustusten lakkauttamista, elatussopimusten vahvistamista, lasten koulunkäynnin ja jatko-opetuksen järjestelyä sekä äitiysavustusten myöntämistä koskevia y.m. lastensuojeluviraston ja lastenhuoltolaitosten jokapäiväisestä toiminnasta johtuvia asioita, lautakunta käsittelee kertomusvuoden aikana erinäisiä yhteiskunnallisen lastensuojelun ja nuorisonhuollon sekä alaiensa laitosten ja niihin kuuluvien maatilojen kehittämistä tarkoittavia yleisempiä kysymyksiä, joista tässä mainittakoon seuraavat:

Koska Toivolan koulukodin keittiöhenkilökunta oli valittanut työvoiman vähydestä aiheutuvaa liikarasisitusta, teki lautakunta tammikuun 10 p:nä kaupunginhallitukselle esityksen yhden lisäpalvelijan palkkaamisesta mainittuun laitokseen, mihin tarkoitukseen myönnettiinkin tarpeellinen määräraha.

Sen johdosta, että palotarkastaja oli tehnyt erinäisiä huomautuksia Toivolan koulukodin Mäntylä nimisen rakennuksen tulenvaarallisuudesta ja ehdottanut siihen keskuslämmityksen järjestämistä, lautakunta kaupunginhallitukselle tammikuun 24 p:nä asiasta antamassaan lausunnossa ilmoitti yhtyvän kaupunkinarkkitehdin mielipiteeseen siinä, ettei tämä vanha uunilämmityksellä varustettu rakennus ole sen arvoinen, että siihen kannattaisi uhrata niin suuria kustannuksia, varsinkaan, kun oppilasasuntola, joka aikaisemmin oli rakennuksen toisessa kerroksessa, on paloturvallisuutta silmällä pitäen muutettu ensimmäiseen kerrokseen, ja toiseen kerrokseen on sijoitettu laitoksen kansakoulu, joka toimii vain päivisin.

Samana päivänä kaupunginhallitukselle lähettämässään kirjelmässä lautakunta ehdotti Ryttylän koulukodin entisestään lisääntyneen irtaimiston palovakuutuksen korottamista 200,000 mk:sta 970,000 mk:aan, mikä vastaisi n. 60 % irtaimiston hankinta-arvosta. Tähän esitykseen suostuttiinkin.

Jo v:n 1938 lopulla oli lautakunta uudistanut kaupunginhallitukselle esityksensä ammattiopetusrakennuksen ja oppilasasuntolan aikaansaamisesta Bengtsårin koulukotiin, missä varsinkin sen jälkeen kun tulipalo oli tuhonnut Östergård nimisen rakennuksen niinhyvin oppilaiden asuttaminen kuin työopetuksen järjestäminenkin oli muodostunut erittäin vaikeaksi, ja oli kaupunginhallitus antanut näiden rakennusten suunnittelun rakennustoimiston tehtäväksi. Helmikuun 14 p:nä rakennustoimistolle lähettämässään kirjelmässä lautakunta kiirehti näiden piirustusten valmistamista. Piirustukset sittemmin laadittiinkin, mutta asia ei onneksi ennättänyt kehittyä sen pitemmälle, sillä myöhemmin joutui koko tämä koulukoti Moskovan rauhassa Neuvostoliitolle vuokratulle alueelle.

Koska lautakunnan vv. 1937 ja 1938 tekemät esitykset Puodinkylän kartanon tai Tuurholman alueen luovuttamisesta Toivolan koulukodin käytettäväksi, jotta Nummen Tavolassa vuokrahuoneissa toimiva koulukoti olisi voitu siirtää nykyisiin Toivolan rakennuksiin, olivat rauenneet, ehdotti lautakunta huhtikuun 12 p:nä kaupunginhallitukselle lähettämässään kirjelmässä, että kesäkuun alussa päättyvä Tavolan koulukodin huoneistoa koskeva vuokrasopimus uudistettaisiin edelleen 20 vuodeksi ehdoin, että kaupungilla on aikaisemminkin oikeus muuttaa tämä liian ahtaissa ja alkeellisissa oloissa toimiva laitos tilavampaan huoneistoon sikäli kuin sopiva tilaisuus siihen ilmenee. Tämä esitys tulikin hyväksytyksi huolimatta siitä, että huoneiston vuokraa oli entisestään korotettava.

Sen johdosta, että kaupunginhallitus oli evännyt syyskuun 13 p:nä 1938 tehdyn esityksen kauan päiväjärjestyksessä olleen sihteerinviran perustamisesta lastensuojeluvirastoon, uudisti lautakunta huhtikuun 25 p:nä kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä saman ehdotuksen, mikä hyväksyttiin.

Koska vesi Bengtsårin koulukodissa oli ruostuneiden vesijohtoputkien takia käynyt ruokatalouteen kelvottomaksi ja kun myöskin vedensaanti-mahdollisuudet laitoksen puutarhaan olivat puutteelliset, teki lautakunta toukokuun 23 p:nä kaupunginhallitukselle esityksen näiden epäkohtien korjaamisesta. Tarkoitukseen tarvittava määräraha jäi kuitenkin v:n 1940 talousarvioon merkitsemättä ja myöhemmin, kun laitos kokonaan menetettiin, sitä ei enää tarvittukaan.

Edellä mainittuna päivänä uudisti lautakunta kaupunginhallitukselle elokuun 19 p:nä 1938 tekemänsä esityksen terveydellisesti vaarattoman ruoka- ja juomaveden hankkimisesta Toivoniemen koulukotiin, missä vuodesta toiseen on tähänkin tarkoitukseen täytynyt käyttää järvestä johdettua vettä, joka varsinkin rantaan jyrkästi viettävällä rinteellä sijaitsevan, virtsaa vuotavan lantasaäilön takia on asianomaisen lääkärin mielestä laitoksen ruokatalouteen kelvotonta. Paikallisen urakoitsijan tarjouksen perusteella merkitsikin kaupunginhallitus lautakunnan ehdottaman kaivon rakentamiseksi rakennustoimiston käytettäväksi v:n 1940 talousarvioon 17,000 mk:n suuruisen määrärahan, jolla urakoitsija olisi sen vielä vuoden alussa rakentanut, mutta siihen ei saatu rakennustoimiston suostumusta. Kun tarvikkeiden hinnat myöhemmin kallistuivat, ei rakennustoimisto katsonut sitten itsekään voivansa ryhtyä puheena olevan kaivon teettämiseen, joten tämän virastoissa ylen mutkikkaaksi muodostuneen asian käytännöllinen hoitaminen on jäänyt lopulta kuitenkin laitoksen tehtäväksi yhä vaikeutuneissa olosuhteissa.

Kun kysymys Bengtsårin koulukotiin suunniteltujen uuden ammattiopetusrakennuksen ja oppilaskodin aikaansaamisesta muodostui v:n 1940 budjettivalmistelun yhteydessä tärkeäksi, tiedusteli rahatoimenjohtaja huhtikuun 17 p:nä päivätyssä kirjelmässään lautakunnan mielipidettä siitä, oliko Bengtsåria sijaintinsa puolesta pidettävä edelleenkin sopivana entiseen tarkoitukseensa, vai olisiko tämä suuri ja varsinkin kesäisin luonnonkaunis saariryhmä vastaisuudessa ehkä edullisemmin järjestettävissä hyödyttämään suurempia lapsijoukkoja esim. kaupungin kansakoululasten kesäviettopaikkana. Asiasta toukokuun 23 p:nä antamassaan lausunnossa lautakunta perin pohjin selvitteli ne eri näkökohdat, joita laitoksen entisten johtajain y.m. asiantuntijain mielestä samoinkuin myöskin lautakunnan keskuudessa vuosikymmenien kuluessa vakiintuneen käsityksen mukaan voitiin esittää Bengtsårin tähänastisen käytön puolesta ja sitä vastaan. Lopputuloksena lautakunta päätyi toteamaan, ettei tämä kaksikielinen laitos suomenkielisten poikien sijoituksen kannalta ole nykyään välttämätön ja että sen jatkuva ylläpitäminen yksistään vuosi vuodelta yhä harvalukuisemmiksi käyvien ruotsinkielisten poikain takia muodostuu suhteettoman kalliiksi. Koska näiden sijoittaminen mihinkään muuannekaan tuottaa kuitenkin erinäisissä tapauksissa erittäin suuria vaikeuksia ja kun suunnitteilla oleva kaupungin ympäristöalueiden liittäminen Helsinkiin tulisi ilmeisesti lisäämään tämänkin laitoksen tarvetta, katsoi lautakunta tänä epämääräisenä ylimenokautena olevan syytä säilyttää Bengtsårin toistaiseksi tähänastisessa käytännössä, vaikkakaan tämän laitoksen toiminta ei ilman

kyseessäolevia uusia rakennuksia täysin vastaisi tarkoitustaan. Moskovan rauha sittemmin ratkaisi mutkattomasti tämän pulmakysymyksen, mutta lisäsi samalla lautakunnan toimintavaikeuksia varsinkin kasvatuksellisesti laiminlyötyjen ruotsinkielisten poikien sijoittamiseen nähden.

Kesäkuun 12 p:nä päivätyssä kirjelmässään oli Ryttylän koulukodin johtaja uudistanut aikaisemminkin tekemänsä esityksen, että tämän laitoksen Alatalo nimiseen rakennukseen, jonka uunit palomestari oli määrännyt uusittaviksi, laitettaisiin keskuslämmitys. Yhtyen kannattamaan kaupunginarkkitehdin mielipidettä siihen nähden, että k.o. rakennus on liian vanha ja arvoton suurempien muunnostöiden siinä suorittamiseen, vaan että pikemminkin olisi sen tilalle saatava lähitulevaisuudessa paremmin tarkoitustaan vastaava uusi rakennus, lautakunta asiasta saman kuukauden 13 p:nä kaupunginhallitukselle lähettämässään lausunnossa ehdotti tämän kysymyksen ratkaisun riippuvaksi siitä, katsooko kaupunginhallitus uuden rakennuksen aikaansaamista lähivuosina mahdolliseksi, mutta että rakennuksen yleiskuntaa parantavat korjaukset olisivat joka tapauksessa suoritettavat.

Sen johdosta, että Toivolan koulukodissa kuivina kesinä säännöllisesti esiintynyt vedenpuute muodostui pitkäaikaisten poutien takia erittäin vaikeaksi, anoi lautakunta syyskuun 4 p:nä kaupunginhallitukselta keittiö-rakennuksen edessä olevan kaivon syventämiseen 5,000 mk:n erikoismäärärahaa, mikä myönnettiinkin.

Koska lastensuojeluviraston rekisteritoimiston hoitajan tehtävät olivat kaupungin laajenemisesta johtuen ja varsinkin v:n 1937 alussa voimaantuneen lastensuojelulain vaikutuksesta siinä määrin entisestään lisääntyneet, ettei niiden suorittaminen ollut enää yhden ihmisen voimilla mahdollista, teki lautakunta syyskuun 12 p:nä kaupunginhallitukselle esityksen apulaisen palkkaamisesta hänelle, mihin tarkoitukseen merkittiinkin 22,800 mk:n suuruinen määräraha v:n 1940 talousarvioon.

Toivolan koulukodin johtajan esityksestä anoi lautakunta edellä mainittuna päivänä kaupunginhallitukselta, että Toivolan tilan viljelmien yhtenäistyttyäkseen sen käytäntöön luovutettaisiin v:n 1940 alusta lukien n.s. Toivosen pelloista vuokravapaasti n. 8 ha peltoa sekä n. 1.5 ha siihen välittömästi liittyvää metsää ja tonttimaata, missä tapauksessa kiinteistö-lautakunnan maatalousosastolta Suursuon alueelta vuokrattu 9.2 ha käsiteltävä alue luovutettaisiin takaisin, sekä että Toivolan tilan kustannuksiin v:n 1940 talousarviossa merkittäisiin tämän johdosta 25,000 mk:n ja sanotun tilan tuloihin 26,900 mk:n suuruinen lisä. Esitys tuli kuitenkin hyljättyksi.

Koska rakennustoimisto oli ilmoittanut, etteivät uuden vastaanotto- ja ammattioppilaskotirakennuksen valaistus- ja sähkölaitteisiin tarvittavat varat sisällykään rakennustoimiston mainittua rakennusta varten varaan määrärahoihin, teki lautakunta lokakuun 4 p:nä kaupunginhallitukselle esityksen, että näitä varten varattaisiin v:n 1940 talousarviossa kaupungin sähkölaitoksen laatimien laskelmien mukaisesti 145,000 mk:n suuruinen määräraha, mikä sitten merkittiinkin yleisten töiden hallituksen käytettäväksi tähän tarkoitukseen.

Sodanvaaran käytyä yhä ilmeisemmäksi ja erinäisten asutuskeskuksien evakuoimisen tultua ajankohtaiseksi kysymykseksi anoi lautakunta lokakuun 13 p:nä maatalousministeriöltä, että Mäntsälässä sen hallintoon kuuluva sillä kertaa tyhjänä ollut Saaren kartanon päärakennus sekä sen lähellä sijaitseva pienempi vanha puinen asuinrakennus varattaisiin tilanteen niin

vaatiessa lautakunnan käytettäväksi lasten sijoittamiseen sodan ajaksi, edellyttäen, että lautakunta toimittaisi sinne aikanaan lapsille ja niiden hoitohenkilökunnalle tarpeellisen kaluston. Rakennukset luovutettiin sitten vuokravapaasti ehdoin, että ne valtion toimesta ja kaupungin kustannuksella saatetaan jälleen samanlaiseen kuntoon kuin missä ne olivat ennen lasten sinne siirtämistä ja että kaupunki huolehtii lämmityksestä, valaistuksesta ja veden hankkimisesta sekä tarpeellisiksi katsomistaan ennakko-korjauksista. Kaupunginhallituksen myönnettyä rakennustoimiston käytettäväksi tähän tarpeellisen määrärahan evakuoitiin sinne sodan puhjettua Sofianlehdon pikkulastenkoti, niin kuin tämän kertomuksen alussa on jo lyhyesti mainittu. Sofianlehtoon siirtyi sittemmin kaupunginhallitus.

Lokakuun 20 p:nä pitämässään kokouksessa myönsi Tuki ja Työ r.y. —Stöd och Arbete r.f. nimisen yhdistyksen johtokunta lautakunnan valvonnan alaisiksi joutuneiden turvattomien evakuoitujen lasten vaateavustukseen 20,000 mk, mikä summa käytettiin pääasiallisesti kaupungista Kirkkonummelle siirrettyjen tällaisten lasten hyväksi.

Lastensuojeluvirasto

Virkailijat. Lastensuojelunjohtajana toimi filosofianmaisteri R. Liukkonen, jolle samalla oli keskitetty myöskin lautakunnan sihteerin tehtävät sekä kasvatuksellisista syistä huostaanotettujen lasten huoltolaitosten välitön valvonta ja lautakunnan talouden hoitaminen. Lautakunnan kassa- ja tiliasiat olivat edelleen yhdistettyinä huoltolautakunnan tilitoimistoon, kun taasen lastenhuoltokorvausten perimisestä huolehti huoltolautakunnan ja lastensuojelulautakunnan yhteinen asiamiestoimisto. Koulukotien, vastaanotto- ja ammattioppilaskodin sekä Kullatorpan lastenkodin lääkärinä oli lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma, joka tarkasti myöskin tylsämielisten laitoksiin ja aistivialliskouluihin pyrkivät lapset sekä yleensä 7 vuotta vanhemmat lautakunnan hoidokit ja lisäksi lautakunnan kesäksi maalle toimittamat lapset. Yleisen kanslian kansliatehtäviä hoiti neiti C. Nyström filosofianmaisteri M. Aallon ja kesäkuun 1 p:stä alkaen filosofianmaisteri I. Valtamon avustamana sekä vastaanotto- ja rekisteritoimistoa neiti M. Tawaststjerna neitien H. Strählmanin ja T. Parman avustaessa toimistolle ilmoitettujen lastensuojelutapausten tutkimisessa.

Lastenvalvojana toimi hovioikeudenauskultantti A. E. Heiskanen ja lastenhuollontarkastajana sekä samalla nuorisonhuoltajana ja lastenvalvojan varamiehenä pastori K. F. Palomäki. Lastenvalvojan ja lastenhuollontarkastajan välittömässä johdossa toimiville aviottomain ja turvattomain lasten huoltotoimistoille kuuluvain lasten hoitoa valvoi lääketieteellisen- siaatti R. Granholm naistarkastajien neiti M. Ahlbergin ja rouva A. Stegmanin avustamana, joista edellinen huolehti alle 7 vuotiaiden ja jälkimmäinen sitä vanhempien lasten sijoituksista. Kaupunkiin sijoitettujen pikkulasten hoidon tarkkaajana toimi rouva I. Stenvall sekä lisäksi myöskin kunnallisten lastenhoidonneuvolain hoitajat, neidit L. Soini, L. Hirstiö, L. Sarvi ja H. Parviala. Näistä oli kuitenkin neiti L. Hirstiö virkavapaana tammikuun 1 p:n ja syyskuun 1 p:n välisenä aikana hoitaen hänen virkaansa neiti K. Hein. Samoin antoivat kaupungin avustamat yksityiset lastenhoidonneuvolat pikkulasten hoidon valvonnassa apuansa. Kaupungissa yksityiskoteihin sijoitettujen 7 vuotta vanhempien lasten hoitoa valvoivat kodissakävijät rouva M. Ekholm maaliskuun 1 p:ään asti, jolloin hänen tilal-

leen tuli rouva M. Hainari, sekä rouva E. Rätty ja neiti M. Ramstedt, jotka huolehtivat myöskin nuorisonhuoltojaostolla tarpeellisista kotikäynneistä. Kansliatehtäviä turvattomien lasten huoltotoimistossa hoitivat neidit E. Ekholm ja G. Boldt sekä nuorisonhuoltojaostolla neiti E. Hirn. Lastenvalvojan perimistöimistöä hoiti rouva A. Aminoff ja aviottomien lasten huoltotoimiston kansliatehtävistä huolehtivat rouvat M. Hainari ja V. Hyvärinen. Rouva Hainarin siirryttyä maaliskuun 1 p:nä kodissakävijäksi, tuli hänen tilalleen filosofianmaisteri M. Törnudd. Äitiysavustusten jakoa koskevien asioiden valmistelusta huolehti rouva S. Hiisivaara.

Lautakunnan tekemäin päätösten johdosta tai muusta syystä lähetettiin lastensuojeluvirastosta kertomusvuoden kuluessa yhteensä 11,122 (edellisenä vuonna 12,384) kirjelmää tai laajempaa esitystä, joista 855 (912) lautakunnan puheenjohtajan ja sihteerin allekirjoittamia, 589 (714) toimitusjohtajan lähettämiä, 742 (876) rekisteritoimistosta, 2,533 (2,377) turvattomien lasten huolto-osastolta, 4,065 (5,481) aviottomien lasten osastolta, 528 (513) nuorisonhuoltojaostolta ja 1,810 (1,511) äitiysavustusta koskevia asioita. Näiden lisäksi lähetettiin viraston eri osastoilta lasten vanhemmille tai muille yksityisille henkilöille joukko kirjeellisiä kansliaankutsuja tai muita tiedusteluja, joita ei katsottu tarpeelliseksi rekisteröidä.

Ilmoitukset lastensuojelutoimenpiteitä kaipaavista lapsista. Koska suuri osa kaupungin asukkaista sodan syttyessä siirtyi lapsineen maaseudulle, jäivät tällaiset ilmoitukset vuoden lopulla entistä vähäisemmiksi. Lukuunottamatta lastensuojeluviraston nuorisonhuoltojaostolle ilmoitettuja 392 koulusta poisjäänyttä lasta kuin myöskin saman jaoston välityksellä 253 kesäksi maalle pyrkinyttä sekä 1,796 leikkikentille ilmoittautunutta lasta, jätettiin lautakunnan vastaanotto- ja rekisteritoimistoon kertomusvuoden kuluessa yhteensä 1,971 (edellisenä vuonna 2,082) ilmoitusta hoidon ja kasvatuksen puutteesta olevista lapsista ja nuorista henkilöistä, jakautuen nämä ilmoitukset niitä tehneisiin nähden seuraavasti:

Huoltolautakunta	165	Vanhemmat itse	409
Kansakouluntarkastajat	16	Lastensuojeluyhdistykset	47
Poliisilaitos	297	Yksityiset henkilöt	216
Muut viranomaiset	143	Lastensuojeluvirkailijat	678
		Yhteensä 1,971	

Ilmoittajain tiedonantojen mukaan oli ilmoituksen aiheena:

Lain rikkominen	274	Lasten avioton syntyperä . . .	568
Muut kasvatukselliset syyt	138	Lasten pahoinpitely tai huono hoito.....	98
Lasten aistiviallisuus tai vähälahjaisuus	26	Vanhempain huono elämä	101
Lasten turvattomuus	725	Muut syyt	41
		Yhteensä 1,971	

Useat ilmoitetuista tapauksista siirtyivät turvattomien lasten huolto-osastolle tai osoitautuivat toimeenpannuissa tutkimuksissa sen laatuiseksi,

etteivät ne aiheuttaneet asianomaisille annettuja ohjeita tai varoituksia ankarampia toimenpiteitä. Minkä verran ilmoitetuista lapsista oli otettava lautakunnan huostaan samoin kuin muutkin heihin kohdistuneet erikoisemat toimenpiteet ja niiden perusteena olevat syyt ilmenevät seuraavista tässä kertomuksessa esiintyvistä selostuksista.

Lastensuojelulautakunnan huostaan otetut lapset. V:n 1939 alussa oli lastensuojelulautakunnan täysihuollossa edellisestä vuodesta jäljellä kaikkiaan 2,320 lasta. Vuoden kuluessa otettiin hoidettavaksi 591 lasta (edellisenä vuonna 688), joten kertomusvuoden aikana on lautakunnan täysihuollossa ollut yhteensä 2,911 (3,112) lasta. Edellä mainituista 2,911 lapsesta oli lautakunnan yleisen kanslian huollettavana 392 suojelukasvatusta tarvitsevaa ja turvattomien lasten huoltotoimiston hoivissa 2,462 n.s. köyhäinhoidollista eli turvatonta lasta. Sitä paitsi oli 57 lasta osan vuodesta yleisen kanslian ja osan vuodesta turvattomien lasten huoltotoimiston huollossa. Lasten vaihtuminen vuoden kuluessa selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Huolto-osasto	Jäljellä v:sta 1938		Uusia		Yhteensä		Eronneita 1)		Jäljellä v:een 1940		V:n 1939 kuluessa poistettuja ja uudelleen hoitoon otettuja	
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä
Yleisen kanslian huollossa	248	89	88	24	336	113	82	17	254	96	12	2
Turvattomien lasten huoltotoimiston hoivissa	1,018	965	278	258	1,296	1,223	347	295	949	928	17	38
Yhteensä	1,266	1,054	318	273	1,584	1,327	381	303	1,203	1,024	29	40

Kuten edellä olevasta asetelmasta ilmenee, oli kertomusvuoden kuluessa hoidetuista lapsista 69 sellaisia, jotka syystä tai toisesta poistettiin lautakunnan huostasta, mutta myöhemmin otettiin jälleen lautakunnan hoitoon, suurin osa näistä turvattomien lasten osastolla.

Edellä mainituista 2,911 lapsesta osa oli sijoitettu lautakunnan omiin laitoksiin, osa yksityisten ylläpitämiin lastenhuoltolaitoksiin ja yksityiskoteihin. Sitä paitsi hoidettiin aistiviallisia ja tylsämielisiä sekä raajarikoisia heille sopivissa erikoislaitoksissa. Lisäksi 8 lasta sai vain raha-avustusta. Lasten jakaantuminen eri hoitomuotojen mukaan sekä hoitopäivien luku eri hoitopaikoissa selviää seuraavasta yhdistelmästä.

1) Tähän sisältyvät ne 14 poikaa ja 5 tyttöä, jotka jo kertomusvuoden ensimmäisenä päivänä poistettiin lautakunnan huostasta. — 2) Molemmissa ryhmissä esiintyvä lapsi on otettu summaan vain kerran.

Hoitomuoto	Lapsia			Hoitopäiviä		
	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä	Poikien	Tyttöjen	Yhteensä
<i>Suojelukasvatusta tarvitsevia</i>						
<i>a) lapsia</i>						
Lautakunnan omilla laitoksissa	276	56	332	72,685	14,968	87,653
Aistivalllis- ja raajarikkoisten hoito- loissa	7	2	9	1,674	488	2,162
Vajaamielisten hoitoloissa	47	42	89	15,498	14,377	29,875
Ammattikoulukodeissa	2	1	3	563	120	683
Sairaaloissa	17	3	20	1,287	98	1,385
Muissa laitoksissa	6	1	7	858	365	1,223
<i>b) nuoria henkilöitä</i>						
Seimelän tyttökodissa	—	10	10	—	2,288	2,288
Vuorelan kasvatustaloksessa	—	1	1	—	86	86
Pohjolan poikakodissa	1	—	1	68	—	68
Rajamäen työsiirtolassa	4	2	6	684	66	750
Väinölän turvakodissa	—	2	2	—	633	633
Yhteensä ¹⁾	336	113	449	93,317	33,489	126,806
<i>Turvattomia</i>						
<i>a) lapsia</i>						
Lautakunnan omilla laitoksissa	345	259	604	60,714	39,215	99,929
Yksityisissä lastenhuoltolaitoksissa	421	446	867	114,056	123,222	237,278
Ammattikoulukodeissa	1	—	1	304	—	304
Sairaaloissa	63	70	133	2,378	3,147	5,525
Yksityisissä perheissä	619	606	1,225	183,338	185,735	369,073
Vain raha-avustuksia saaneita	2	6	8	—	—	—
<i>b) nuoria henkilöitä</i>						
Seimelän tyttökodissa	—	3	3	—	520	520
Rajamäen naissiirtolassa	—	1	1	—	49	49
Lausteen poikakodissa	2	—	2	730	—	730
Yhteensä ¹⁾	1,296	1,223	2,519	361,520	351,888	713,408
Kaikkiaan	1,584	1,327	2,911	454,837	385,377	840,214

Mitä lasten syntyperään tulee, oli 1,557 eli 53.5 % avioliitossa syntyneitä, kun taas avioliiton ulkopuolella oli syntynyt 1,354 eli 46.5 %. Turvattomiin lapsiin nähden olivat vastaavat suhdeluvut 51.6 ja 48.4 sekä suojelukasvatusta tarvitseviin lapsiin nähden 63.0 ja 37.0. Kaikista avioliitosta syntyneistä lapsista oli 840:llä eli 53.9 %:lla molemmat vanhemmat elossa, 560:lla eli 36.0 %:lla oli jompikumpi vanhemmista kuollut ja 157 eli 10.1 % oli täysin orpoja. Aviottomista lapsista 644:llä eli 47.6 %:lla oli sekä isä että äiti elossa, 637:llä eli 47.0 %:lla oli isä tai äiti kuollut tai isä tuntematon ja 73:lla eli 5.4 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuolleet tai tuntemattomia.

Ikäänsä nähden lapset jakaantuivat seuraavasti:

Ikä vuoden päättyessä, vuotta	Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia		Turvattomia lapsia		Lapsia kaikkiaan	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Alle 2	—	—	280	11.1	280	9.6
2—6	7	1.6	645	25.6	651	22.4
7—12	86	19.2	965	38.3	1,030	35.4
13—15	164	36.5	441	17.5	586	20.1
16—17	130	28.9	162	6.4	281	9.7
18—	62	13.8	26	1.1	83	2.8
Yhteensä	449	100.0	2,519	100.0	2,911	100.0

¹⁾ Kahdessa tai useammassa ryhmässä esiintyvä lapsi on otettu summaan vain kerran.

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nim. 2,175 eli 76.0 % niistä, joiden syntymäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 35 ja muualla Uudenmaan läänissä 169, joten muualla syntyneitä oli ainoastaan 482 eli 16.8 %. Köyhäinhoidollinen kotipaikka-oikeus oli 2,443:lla eli 86.1 %:lla Helsingissä, 75:llä kaupunkia ympäröivissä kunnissa sekä 52:lla muualla Uudenmaan läänissä. Vain 150:llä oli kotipaikka-oikeus jossakin muussa maan kunnassa, kun taas 116 lapsen hoitokustannukset valtio korvasi.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluvat, on heidät ryhmitetty vanhempainsa ammatin mukaan, aviosyntyiset isän ja aviottomat äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli m.m. tehdas- y.m. ammattityöntekijäin lapsia 1,008 eli 34.6 %, muiden työntekijäin 684 eli 23.5 %, palvelijoiden 486 eli 16.7 %, itsenäisten liikkeenharjoittajain 234 eli 8.0 %, liikeapulaisten ja palveluskunnan 272 eli 9.3 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 50 eli 1.7 %.

Kodeissa toimitettujen tutkimusten mukaan oli syynä siihen, miksi edellä mainitut lapset otettiin lautakunnan hoitoon, useimmissa tapauksissa jokin vanhemmista johtuva seikka. Ainoastaan 394:ssä eli 13.5 %:ssa tapauksista syy johtui lapsesta; 210 lasta nimittäin otettiin sairauden, vajaa mielisyyden, aistiviallisuuden tai raajarikkoisuuden ja 184 lasta pahantapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sen sijaan 2,450:ssä eli 84.2 %:ssa tapauksista syy johtui vanhemmista. 736 eli 25.3 % lapsista otettiin huollettavaksi sen vuoksi, että vanhemmilta puuttui kasvatuskyky, 554:llä eli 19.0 %:lla oli jompikumpi tai molemmat vanhemmista kuolleet, 357 lasta eli 12.3 % oli vanhempiensa hylkäämiä ja 460 lapsen, 15.8 %, vanhemmat olivat joko sairaita tai oli heillä muuten työkyky vähentynyt, 196 tapauksessa, 6.7 %, vanhemmat olivat joko työhaluttomia, huolimattomia tai juoppoja.

Aidinkieli oli 2,355:llä eli 80.9 %:lla suomi, 482:lla eli 16.6 %:lla ruotsi ja 74:llä eli 2.5 %:lla jokin muu kieli.

Yleisen kanslian hoidokit ja niitä varten tarkoitetut laitokset

Suojelukasvatusta tarvitsevat edellä mainituista lautakunnan huostaan otetuista lapsista olivat lastensuojeluviraston yleisen kanslian hoidossa ja oli näiden huoltamiseen käytettävissä seuraavat kaupungin ylläpitämät laitokset:

Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti talossa Merikatu 21. Edellinen näistä toimii havaintojentekolaitoksena kouluikäisten lasten vastaisiin hoitopaikkoihinsa sijoittamista varten, jota paitsi käytökseltään moitteettomat lapset voivat sen koululaisosastolla asuen käydä kaupungin kansa- ja ammattikouluissa. Ammattioppilaskoti taasen tarjoaa asunnon ja hoitoa sellaisille lautakunnan alaisista laitoksista kaupunkiin käsityöläisoppiin tai tehtaiden työpajoihin siirtyville pojille, joilla ei ole kunnollista omaa kotia ja jotka eivät yksin jätettyinä voisi vielä tulla elämässä omin neuvoin toimeen. Vastaanottokodissa oli yhteensä 52 ja ammattioppilaskodissa 18 hoitopaikkaa. Kummankin laitoksen johtajana toimi opettaja M. Tuokko ja emännöitsijänä neiti E. Gröning hoitaen samalla tyttöosastoa hoitajatarharjoittelijan avustamana. Poikaosaston hoitajana toimi neiti I. Hänninen, apunaan toinen hoitajaharjoittelija, ja ammattioppilaskotia hoiti neiti I. Jääskeläinen.

Näiden lisäksi oli kaikilla osastoilla yhteinen keittäjä ja palvelija sekä leipoja ja pesijä.

Bengtsårin koulukoti siihen kuuluvine maataloineen, Bromarvin pitäjässä, on kaksikielinen ja tarkoitettu ennen siellä sattunutta tulipaloo enintään 85 yläkansakoulun tai jatkokoulun ikäasteella olevalle pojalle. Laitoksen johtajana toimi kansakoulunopettaja J. G. Lindholm. Suomenkielisen osaston opettajana oli T. A. Mikkola elokuun 1 p:ään saakka, jolloin hänen tilalleen siirtyi Ryttylästä opettaja A. R. Taipale, ja ruotsinkielisen osaston opettajana C. A. Collén. Kummankielisten jatkoluokkain opetustunteja hoitivat edellä mainitut opettajat sekä laitoksen johtaja yhteisesti. Koulukodin emännöitsijänä toimi neiti E. Ranta ja kolmeen eri asuntoon sijoitettujen oppilaiden hoitajina neidit Z. Ekholm, J. Nieminen ja A. Ohraniemi. Käytännöllisten ammattien opetusta antoivat veistonopettaja M. J. Pitkänen, räätälimestari A. Stenlund, suutarimestari F. Mäkyinen, puutarhuri J. E. Lindqvist, maataloustöiden johtaja A. Holmström, karjanhoitaja F. Merivirta sekä lämmittäjä-mekaanikko A. Salmi. Lisäksi kuului laitoksen henkilökuntaan tallimies, renki, keittäjä, leipoja, kaksi pesijää ja kolme palvelijaa.

Tavolan koulukoti, Nummen pitäjässä, on tarkoitettu enintään 25 kehityksensä puolesta apukouluasteella olevalle suomenkieliselle pojalle. Laitoksen oppilasasuntolassa oli 15 sijaa. Osa oppilaista oli sijoitettu täysihoittoon laitoksen lähellä oleviin yksityisiin perheisiin. Koulukodin johtajana ja samalla opettajana toimi J. Jokinen sekä emännöitsijänä ja oppilasasuntolan hoitajana neiti M. Leppäniemi, apunaan keittäjä.

Ryttylän koulukoti, omine maataloineen, Hausjärven pitäjässä, voi nykyään ottaa vastaan 120 yläkansakoulun ja jatkokoulun ikäasteella olevaa suomenkielistä poikaa. Tämän koulukodin toiminnassa on kiinnitetty erikoista huomiota mahdollisimman monipuolisen ja tehokkaan ammattiopetuksen järjestämiseen. Laitoksen johtajana oli diplomi-insinööri V. Antila. Opettajina toimivat S. Pellinen, T. R. Reino ja A. R. Taipale elokuun 1 p:ään asti, jolloin hänen siirryttyään Bengtsåriin sieltä tuli tilalle opettaja T. A. Mikkola. Emännöitsijänä oli neiti M. Nurmi. Viidessä eri kotikunnassa asuvien oppilaiden hoitajina toimivat neidit M. Aflecht, E. Roselius, T. Roukko, H. Ilvesvaara ja T. Lehmuskoski. Hoitajien apuna oli hoitajaharjoittelija. Opetusta eri ammateissa antoivat veistonopettaja L. Keinänen puuseppien J. Salinin ja V. Pakarisen avustamana, metallitöidenopettajat V. J. Manner, S. Koljander ja seppä K. Moisio, räätälimestari K. V. Laakso, suutarimestari J. A. Lampinen, puutarhuri L. Päivike, maataloustöidenjohtaja V. Niittylä ja karjako M. Koskinen. Näiden lisäksi kuului laitoksen toimihenkilöihin keittäjä, leipoja, 3 palvelijaa, 2 pesijää, lämmittäjä, tallimies, navetta-apulainen ja 3 maataloustyöntekijää.

Toivoniemen koulukoti siihen kuuluvine maataloineen, Lohjan pitäjässä, on tarkoitettu 40 kansakoulu- ja jatkokouluiässä olevalle suomenkieliselle tytölle. Laitoksen johtajana, joka osallistui myös opetukseen, toimi neiti L. Kivekäs. Opettajana oli A. Itkonen sekä emännöitsijänä ja samalla talousaskareiden ohjaajana neiti V. Viitala. Lasten hoitajana ja samalla käsitöiden opettajana toimi käsityönopettaja V. Joukahainen. Maanviljelystehtävistä huolehti maataloustöidenjohtaja J. Arola tallimiehen ja 3 maataloustyöntekijän avustamana ja navettatöistä karjako M. Nurminen käyttäen vanhempia oppilaita apunaan. Lisäksi laitoksessa oli hoitaja-

harjoittelija ja palvelija, toimien viimeksi mainittu myös puutarhanhoitajana.

Toivolan koulukoti 85:lle kansakouluikäiselle lapselle, Helsingin pitäjän Pakinkylässä, oli lastensuojeluviraston eri toimistoille osittain yhteinen ja mainitaan siitä lähemmin turvattomien lasten huoltotoimiston yhteydessä.

Tietopuolinen opetus koulukotien kouluissa oli järjestetty pääasiallisesti pääkaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia noudattaen.

Koulukotien hoidot. V:n 1939 aikana oli kaikkiaan 294 yleisen kanslian hoidokkia sijoitettu edellä mainittuihin kaupungin ylläpitämiin koulukoteihin, Toivolaa lukuunottamatta, ja ilmenee oppilaiden vaihtuminen niissä seuraavasta yhdistelmästä:

Koulukoti	L a p s i a				Hoito- päiviä
	Jäljellä v:sta 1938	Uusia	Eronneita	Jäljellä v:een 1940	
Bengtsår	53	14	13	54	19,180
Tavola	28	7	6	29	10,548
Ryttylä	92	48	42	98	34,664
Toivoniemi	33	19	9	43	13,948
Yhteensä	206	88	70	224	78,340

Oppilaiden käytöksen huolellinen valvominen laitoksissa on erittäin tärkeä asia. Asianomaisten johtajain lastensuojeluvirastoon kuukausittain lähettämien arvostelujen mukaan, joissa eri arvostelijain vaatimusten mahdollinen erilaisuus on huomioonotettava, käyttäytyi alla mainitusta yhdistelmästä näkyvä prosenttimäärä kaikista oppilaista v. 1939 hyvin, tyydyttävästi tai huonosti:

	Bengtsår	Tavola	Ryttylä	Toivoniemi
Hyvin	68	85	58	46
Tyydyttävästi	12	14	25	53
Huonosti	20	1	17	1
Yhteensä	100	100	100	100

Muissa yleisen kanslian käytettävissä olleissa laitoksissa vaihtuivat hoidot seuraavasti:

Hoitokoti	L a p s i a				Hoitopäiviä
	Jäljellä v:sta 1938	Uusia	Eronneita	Jäljellä v:een 1940	
Vastaanottokoti	5	20	23	2	1,780
Ammattioppilaskoti	13	19	18	14	6,220
Toivolan koulukoti ¹⁾	2	9	8	3	1,073
Yhteensä	20	48	49	19	9,073

¹⁾ Näistä oli Toivolan koulukodin eristysosastolla yhteensä 9 lasta, joista 8 uutta ja 1 edellisestä vuodesta siirtynyt, jäljelle seuraavaan vuoteen jäi 1 lapsi. Hoitopäiviä oli yhteensä 516.

Toivolan koulukodissa vietti sitä paitsi eräs kuuromykkäinkoulua käyvä poika lomansa, yhteensä 120 päivää, samoinkuin Ryttylässä eräs Kajaanin seminaaria käyvä poika, yhteensä 120 päivää.

Aistiviallisia, raajarikkoisia ja tylsämielisiä lapsia oli lautakunnan yleisen kanslian huollossa yhteensä 98 seuraavassa taulukossa mainituissa laitoksissa, ollen näihin nähden huomattava, että sokeain-, kuuromykkäin- ja raajarikkoisten kouluissa olleet lapset viettivät lomansa jossain muualla.

Laitos	Lapsia								Hoitopäiviä
	Jäljellä v:sta 1938		Uusia		Eronneita		Jäljellä v:een 1940		
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	
Kuopion sokeainkoulu	1	—	—	—	1	—	—	—	138
Turun kuuromykk.k.	2	2	—	—	—	—	2	2	978
Jyväskylän »	1	—	—	—	—	—	1	—	244
Porvoon »	1	—	—	—	—	—	1	—	245
Raajarikkoisten työkoulu	2	—	—	—	—	—	2	—	557
Toivolan tylsämielisten kasvatuskoti Muhoksella	7	—	1	—	2	—	6	—	2,492
Kuhankosken tyttökoti Laukaassa.....	—	9	—	1	—	—	—	10	3,407
Sortavalan diakonissalaitos	10	11	1	1	3	2	8	10	7,016
Helsingin diakonissalaitos	22	17	2	—	1	1	23	16	14,405
Vaajasalon kaatuvatautisten hoitola	—	2	—	—	—	—	—	2	730
Oulun kaatuvatautisten kasvatuskoti.....	2	—	—	—	—	—	2	—	730
Seinäjoen piirisairaala...	2	1	—	—	—	—	2	1	1,095
Yhteensä	50	42	4	2	7	3	47	41	32,037

Eri ammattikoulukodeissa oli jäljellä edellisestä vuodesta 2 poikaa ja 1 tyttö. Vuoden kuluessa poistettiin toinen pojista sekä tyttö, joten seuraavaan vuoteen jäi 1 poika. Hoitopäivien luku oli yhteensä 683.

Muissa laitoksissa oli selontekovuoden aikana yhteensä 27 lasta. Näistä oli jäljellä edellisestä vuodesta 2 poikaa ja 10 tyttöä. Vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 9 poikaa ja 6 tyttöä sekä poistettiin 6 poikaa ja 6 tyttöä, joten seuraavaan vuoteen jäi 5 poikaa ja 10 tyttöä. Hoitopäiviä oli 5,048.

Sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa 20 lasta yhteensä 1,385 päivää; näistä 18 lasta oli sitä paitsi ollut jossain muussa laitoksessa ja vain 2 oli sellaista, joita hoidettiin yksinomaan sairaalassa (365 ja 286 päivää); 1 lapsi on ollut vuoden kuluessa sekä Marian sairaalassa että Kivelän sairaalassa ja toinen Lapinlahden sairaalassa, Kulkutautisairaalassa ja Nikkilän sairaalassa. Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 2 poikaa ja 1 tyttö.

Alaikäiset lainrikkajat. Kuten edellä olleesta erittelystä ilmenee, oli Toivolan koulukodin eristysosastolla 9 alaikäistä lainrikkajaa huollettavana asiainsa tutkintoaikana yhteensä 516 päivää. Näistä saatiin tällaisten lasten erikoishoitoa koskevan sopimuksen mukaan sosiaaliministeriöltä 13,835 mkn suuruinen korvaus.

Lastensuojeluasetuksen 7 §:n säännöksen mukaisesti on lautakunnan edustaja ollut läsnä poliisikuulusteluissa ja oikeudenistunnoissa lapsia tai nuoria henkilöitä koskevissa asioissa yhteensä 274 tapauksessa, jotka selviävät lähemmin seuraavasta yhdistelmästä:

Ilmoituksia tehneet:		Ilmoitettujen ikä:	
Poliisilaitos	56	Alle 15 vuotiaita	81
Kaupunginviskaali	40	15 »	27
Muu viranomainen	178	16—18 »	166
	<u>Yhteensä 274</u>		<u>Yhteensä 274</u>

Näistä oli tyttöjä 45 ja poikia 229.

Hairahduksen laatu:		Rangaistus, ellei vapautettu:	
Varkaus tai näpistely	118	Ehdollinen tuomio	51
Kavallus	5	Vapausrangaistus	17
Pahoinpitely	6	Sakotettu tai vapautettu	139
Irtolaisuus tai juopottelu	66	Toteensaatava kuritus	19
Muu syy	79	Määrätty yleiseen kasvatustoi-	
		tokseen	5
		Keskeneräisiä tapauksia	43
	<u>Yhteensä 274</u>		<u>Yhteensä 274</u>

Ehdollisen tuomion saaneista 51:stä lastensuojelulautakunta otti huostaansa 7.

Lastensuojelulain 9 §:ssä edellytettynä ensiasteisena ojennuksena on lastenhuollontarkastaja nuorisonhuoltajan ominaisuudessa 18 tapauksessa kutsuttanut huonokäyttöksisen tai lainvastaisiin tekoihin hairahtuneen lapsen tai nuoren henkilön ja 29 tapauksessa tällaisten lasten vanhemmat lastensuojeluvirastoon varoitettavakseen, minkä lisäksi myöskin lautakunnan kodissakävijät ovat tarkastuskäynneillään tarpeen vaatiessa antaneet sekä lapsille että heidän vanhemmilleen nuorten rikollisuutta ehkäiseviä neuvoja ja ojennuksia.

Suojeluvälvoja on kertomusvuonna asetettu 3 tapauksessa.

Turvattomain lasten huoltotoimiston hoidokit ja lastenkodit

Niinkuin aikaisemmin esitetystä yhdistelmästä näkyy, oli turvattomain lasten huoltotoimiston hoivissa kertomusvuoden aikana yhteensä 2,519 (vuotta aikaisemmin 2,681) köyhäinhoidollista, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista suurin osa eli 2,092 (2,183) lasta oli sijoitettu yksityishoitoon nim. 1,225 (1,259) yksityisiin perheisiin ja 867 (924) yksityisiin lastenkoteihin. Koska varsinkaan hentojen pikkulasten maaseudulle

lähettäminen ei ole lastenhoidon kannalta tarkoituksenmukaista eikä kouluikäisillekään lapsille aina heti ole sopivaa kasvatuskotia saatavissa, oli toimiston käytettävissä seuraavat lastenkodit:

Sofianlehdon pikkulastenkoti, jonka eri osastoilla on yhteensä 100 hoitopaikkaa 0—2 vuoden ikäisille lapsille. Kodin johtajana toimi neiti E. Boström ja emännöitsijänä neiti E. Mäseli. Eri osastoja hoitivat neidit H. Henriksson, S. Häkli, S. Pirkkalainen ja E. Lehtiö kesäkuun 1 p:ään asti, jolloin viimeksi mainitun erottua virastaan hänen tilalleen tuli neiti T. Hamara, joiden apuna toimi 10 ammattitaitoista lastenhoitajaa ja 15 palkatonta hoitajajarjoittelijaa kuusi kuukautta käsittävissä vuoroissa. Lisäksi kuului tämän laitoksen henkilökuntaan ompelija, keittäjä, 5 palvelijaa, 2 pesijää ja lämmittäjä-talonmies.

Reijolan lastenkoti, jossa eristysosastoineen on 35 hoitopaikkaa, on tarkoitettu pääasiallisesti lastentarhaiässä oleville normaalikykyisille lapsille. Kodin johtajana toimi rouva E. Ahlgren ja häntä avustivat lastenhoitajat, neidit A. Aaltonen, A. Carlén, K. Nyholm, T. Pertto ja E. Rehström. Näiden lisäksi kuului lastenkodin henkilökuntaan ompelija, keittäjä, 2 palvelijaa ja talonmies.

Kummankin edellä mainitun lastenkodin lääkärinä toimi lääketieteellisensiaatti R. Granholm.

Kullatorpan lastenkoti hitaammin kehittyviä ja sairaalloisia lastentarhaiässä olevia lapsia varten, jossa on niinkään 35 hoitopaikkaa. Kodin johtajana oli neiti A. Orola. Lastenhoitajana toimivat neidit A. Wright, I. Hannén, K. Salo ja K. Koivula. Lisäksi oli tässäkin lastenkodissa ompelija, keittäjä ja 2 palvelijaa. Lääkärinä toimi vastaanottokodin ja koulukotien lääkäri U. Muroma.

Toivolan koulukoti Helsingin pitäjän Pakinkylässä, omine maatalouksiineen, joka on tarkoitettu enintään 85 huonohoitoiselle kansakouluiässä olevalle lapselle. Laitoksessa toimii vain suomenkielinen ala- ja yläkansakoulu, koska sinne sijoitetut ruotsinkieliset lapset voivat opiskella koulukodin lähellä sijaitsevassa Oulunkylän ruotsinkielisessä kansakoulussa. Koulukodin johtajana toimi K. A. Kurkela ja opettajina V. Uusivirta ja neiti R. Honkapirtti. Varsinaisia opettajia avusti yleisessä kasvatustyössä rouva L. Kurkela toimien samalla laitoksen kanslia-apulaisena. Tässäkin koulukodissa oli kolme eri oppilasasuntolaa, joiden hoitajina toimivat neidit A. Eskola, H. Hirvonen ja L. Mäkelä, sekä lisäksi laitoksen aitauksen ulkopuolella sijaitsevaan rakennukseen järjestetty alaikäisistä lainrikkojista heidän asiainsa tutkintoaikana huolehtiva eristysosasto, joka oli kaitsija F. Korpelan valvonnan alainen. Koulukodin emännöitsijänä toimi rouva L. Viikuna ja maataloustöiden johtajana P. Karvia. Sitäpaitsi kuului laitoksen henkilökuntaan suutari, maataloustöiden johtajan apulainen, ompelija, keittäjä, karjakko ja vuoden alussa 4, mutta maaliskuun 16 p:stä alkaen 5 palvelijaa.

Vastaanottokodin koululaisosasto, jonne sijoitetut köyhäinhoidolliset lapset kävivät kaupungin kansakouluissa.

Lastenkotien silmälläpidosta huolehti lähinnä lastensuojelulautakunnan lastenhuollontarkastaja. Lasten terveydenhoidon valvonta sekä ruokajärjestyksen määrääminen näissä kodeissa kuului lautakunnan lääkäreille aikaisemmin mainittua työnjakoa noudattaen.

Hoidokkien vaihtuminen v:n 1939 aikana kaupungin omissa lastenkodeissa selviää seuraavasta yhdistelmästä:

	Sofianleh- don pik- kulaisten- koti	Reijo- lan lasten- koti	Kulla- torpan lasten- koti	Vastaa- ntokodin koululais- osasto	Toivo- lan koulu- koti	Yhteen- sä
V:sta 1938 hoitoon jääneitä	98	27	36	42	72	275
V. 1939 hoitoon otettuja	140	94	16	52	76	378
Yhteensä	238	121	52	94	148	653
Edellä mainituista						
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:						
sijoitettiin yksityishoitoon	17	19	1	6	5	48
siirrettiin toiseen lastenkotiin.....	40	17	1	19	11	88
toimitettiin sairaalaan.....	5	3	—	—	—	8
b) Toimiston hoidosta poistettuina:						
luovutettiin vanhempainsa hoitoon	57	46	1	20	37	161
annettiin toisten maksuttomaan						
hoitoon	9	2	1	3	4	19
luovutettiin toisen kunnan hoi- toon	7	—	1	1	1	10
lähetettiin muihin lastenhuolto- laitoksiin	1	—	3	17	15	36
kuoli	4	—	—	—	—	4
poistettiin muista syistä	—	1	—	4	1	6
Poistettuja yhteensä	140	88	8	70	74	380
V:een 1940 jääneitä	98	33	44	24	74	273

Yksityisiin lastenkoteihin ja yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista luvuista. V. 1939 hoitoon otettujen ryhmään voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana on ollut useammassa hoitopaikassa. Näin on asianlaita Helsingissä sijaitseviin yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuihin 3 lapsen nähden, maaseudulle yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuihin 4 lapsen nähden ja maaseudun yksi-tyisiin perheisiin sijoitettuihin 2 lapsen nähden.

	Yksityisiin lasten- koteihin sijoitettuja lapsia		Yksityisiin perhei- siin sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsin- kiin	Maaseu- dulle	Helsin- kiin	Maaseu- dulle	
V:sta 1938 hoitoon jääneitä	228	418	418	620	1,684
V. 1939 hoitoon otettuja	88	165	85	129	467
Yhteensä	316	583	503	749	2,151
Näistä					
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	9	7	8	7	31
» kunnan lastenkotiin.....	21	13	21	19	74
» yksityisiin lastenkoteihin	10	13	6	3	32
» koulukotiin	—	—	—	1	1
toimitettiin sairaalaan	3	11	1	1	16
b) Toimiston hoidosta poistettuina:					
siirrettiin yleiselle kansliaosastolle	2	6	4	10	22
luovutettiin vanhempainsa hoitoon	36	79	29	23	167
» toisen kunnan hoitoon	7	7	8	11	33
pääsi ottolapseksi tai luovutettiin yksi- tyishoitoon	8	13	12	5	38
poistettiin työkykyiseksi tultuaan	15	4	48	30	97
kuoli	1	—	—	—	1
poistettiin muista syistä	4	3	8	22	37
Poistettuja yhteensä	116	156	145	132	549
V:een 1940 jääneitä	200	427	358	617	1,602

Mitä muissa laitoksissa hoidettuihin lapsiin tulee, mainittakoon, että Överby nimisessä ammattikoulukodissa Kirkkonummella oli v:n 1939 aikana 1 poika yhteensä 304 päivää. Hän poistui ennen vuoden loppua.

Yksityishoitoon annettavia lapsia koetettiin, mikäli mahdollista, sijoittaa sukulaistensa luokse. Maaseudulla sijaitsevien hoitokotien sopivaisuudesta hankittiin lautakunnan tiheimmille sijoitusalueilleen asettamien paikallisasiemiesten ja huoltolautakuntien välityksellä tarpeelliset tiedot. Helsinkiin yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat lähinnä lastensuojeluviraston kodissakävijät ja lastenhoidonneuvoloiden hoitajat, kun taasen maaseudulla tämän tehtävän suorittivat asianomaiset huoltolautakunnat osittain lautakunnan omien paikallisasiemiesten avustamina. Myöskin lastenhuollontarkastaja apulaisineen koetti eri seuduille tekemillään tarkastusmatkoilla valvoa, että kasvatusta ja hoitoa kasvatuskodeissa oli lasten ikä- ja kehityskautta vastaavaa. Huonoiksi näyttäytyneistä hoitopaikoista siirrettiin lapset parempiin kasvatuskoteihin tai asiallisten syiden vaatiessa myöskin kaupungin omiin lastenhuoltolaitoksiin.

Kaikki kouluikäiset lapset saivat käydä kansakoulua, josta vieraille kunnille menevät koulumaksut lautakunta suoritti omista määrärahoistaan. Sitäpaitsi toimitti lautakunta 84 kansakoulukurssin suorittaneelle yksityishoitoon sijoitetulle lapselle tilaisuuden saada taipumuksiensa mukaista ammatillista jatko-opetusta seminaareissa, kauppa-, maamies- ja talouskouluissa, konekirjoituskursseilla tai erilaisiin käsityöammatteihin valmistavissa laitoksissa, käyttäen tähän tarkoitukseen yhteensä 134,348: 50 mk, josta saatiin sosiaaliministeriöltä 78,640 mk:n suuruinen korvaus.

Maaseudulle yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten sijoitusalueet selviävät seuraavasta luettelosta:

Sijoitusalue	Lapsia			
	Jäljellä v:sta 1938	Uusia	Eronneita	Jäljellä v:een 1940
Espoo	18	5	9	14
Kirkkonummi	35	9	7	37
Siuntio	15	2	1	16
Vihti	60	8	13	55
Helsingin pitäjää ...	46	16	12	50
Tuusula	23	2	4	21
Sipoo	6	1	—	7
Nurmijärvi	58	12	4	66
Ylivieska	5	1	1	5
Somero	45	5	5	45
Nurmo	14	—	2	12
Mäntsälä	12	6	2	16
Joroinen	1	1	1	1
Sievi	1	1	1	1
Lohja	8	2	—	10
Eri kunnat	273	58	70	261
Yhteensä	620	129	132	617

Paikallisasiemiehinä toimivat rouvat M. Ekholm Helsingin pitäjässä ja A. Charpentier Espoossa, neiti M. Hoffman Kirkkonummella, rouva A. Olin Vihdissä, neidit J. Bergström Siuntiossa, H. Savimaa Tuusulassa, M. Byman Sipoossa ja M. Kielomaa Nurmijärvellä, rouvat L. Palomäki Lohjalla ja H. Tikkanen Joroisissa, opettajat L. Saarikoski Nurmossa ja

I. Hyyski Mäntsälässä, kansanopiston johtaja J. Kytömäki Ylivieskassa sekä maanviljelijät V. Jakola Sievissä ja A. W. Sinisalo Somerolla.

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 133 lasta 5,525 päivää; näistä yksinomaan sairaalahoitoa saaneita oli 2 poikaa ja 6 tyttöä, 1,023 hoitopäivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin vain 2 tyttöä.

Ottaen huomioon edellisestä vuodesta siirtyneet, kertomusvuoden aikana huostaanotetut ja hoidosta päästetyt jäi siis turvattomain lasten huolto-toimiston hoiviin v:een 1940, kuten jo aikaisemmin esitetystä yhdistelmästäkin näkyy, yhteensä 1,877 lasta.

Hoitomaksut yksityisiin perheisiin ja yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuihin lapsista vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatustavan paino- ja sukulaisuudesta y.m. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 150 mk:sta 400 mk:aan kuukaudessa. Tuberkuloottisten lasten hoidosta maksettiin lastenkoti Droppenille kuitenkin 14 mk päivältä. Kun lisäksi otetaan huomioon vieraiden kuntien velkomat koulumaksut sekä sairashoito- ja matkakustannukset kuin myöskin hellyttävissä tapauksissa myönnettyt vaateavustukset, tulivat lautakunnan yksityishoitoon sijoittamat normaalikykyiset lapset aikaisemmin selostettuine jatko-opetuksineen maksamaan yhteensä 5,500,940: 15 mk eli keskimäärin n. 3,438 mk vuodessa kutakin lasta kohden — maksukykyisiltä vanhemmilta ja vierailta kunnilta perittyjä korvauksia sekä valtiolta ammattiopetuskustannuksiin saatua osuutta lukuunottamatta.

Nuorisonhuoltojaosto. Jaostolle koulusta poisjääneiksi ilmoitettujen lasten luku oli toimintavuonna 392 (edellisenä vuonna 498). Suoritettujen tiedustelujen ja kotikäyntien sekä kansliassa pidettyjen neuvottelujen kautta, jotka vuoden kuluessa nousivat 753:een (1,353), saatiin 254 (344) lasta palaamaan kansakouluun. Muut lapset olivat keskeyttäneet koulunkäyntinsä seuraavista syistä:

Sairauden takia	14
Esitetty otettavaksi lautakunnan huostaan	13
Siirtynyt toiseen kouluun	68
Oli ansiotyössä	11
Muuttanut paikkakunnalta	32
	Yhteensä 138

Toiminnan supistuminen edelliseen vuoteen verrattuna aiheutui siitä, että lukeminen kouluissa keskeytettiin lokakuun 12 p:nä. Parin viikon kuluttua alettiin se uudelleen, mutta oli sodan puhjettua marraskuun 30 p:nä jälleen lopetettava.

Edelleenkin oli jaoston käytettävänä 10,000 mk:n suuruinen määräraha rautatielippujen hankkimiseksi varattomille lapsille, jotka lähetettiin maalle viettämään kesää siellä asuvien omaistensa luo. Huoltoviranomaisten mainittuja lippuja lapsilleen anoneiden vanhempain varattomuudesta antaman lausunnon perusteella jaettiin 213 meno- ja paluulippua. Sellaisille varattomille lapsille, joilla ei ollut sukulaisia maaseudulla, jaosto toimitti lisäksi kirjeellisten tiedustelujen ja sanomalehti-ilmoitusten avulla kesäkoteja. Kaikkiaan 253 lasta sai täten ilmaisen kesänviettopaikan.

Kaupunginvaltuuston tarkoitukseen myöntämällä 100,000 mk:n suu-

ruisella määrärahalla järjestettiin kaupungissa kesäänsä viettävälle pienille lapsille 4 leikkikenttää, jotka sijaitsivat Hietarannassa, Eläintarhassa Borgströmin patsaan edustalla olevalla nurmikolla, Vallilassa Mäkelänkadun varrella sekä Kaivopuistossa. Kullakin kentällä toimivat ammattitaitoiset leikinohjaajat. Toiminta kesti kesäkuun 4 p:stä elokuun 18 p:ään. Ilmoitustuneita lapsia oli kaikkiaan 1,726 (edellisenä vuonna 1,421), nimittäin 456 Hietarannassa, 430 Eläintarhan kentällä, 566 Vallilassa ja 274 Kaivopuiston kentällä, kutakin päivää kohden oli lapsia keskimäärin 97, 131, 139 ja 70. Leikkikenttien ohjelmassa oli erilaisia laulu- ja liikuntaleikkejä, urheiluharjoituksia ja kilpailuja urheilumerkkien saamiseksi, satujen kertomista, uintimatkoja, retkeilyjä y.m. lapsille viihtyisää ajanviettoa. Koska v:n 1939 talousarviossa lasten leikkikenttätöimintään varattua määrärahaa oli jonkun verran entisestään korotettu, voitiin tällaisia yhteisiä retkeilyjä kaupungin ympäristöön toimeenpanna useammin kuin edellisinä kesinä ja lisäksi järjestää niiden yhteydessä lapsia miellyttävää pikku tarjoiluakin.

Alaikäisten katuammattilaisten valvonnan järjestämiseksi oli lastenhuollontarkastaja yhteistoiminnassa näiden ammattilaisten vakinaisten kait-sijain kanssa. Kengänkiilloittajiksi pyrki 102 poikaa, joista hyväksyttiin 94. Ansiotoimensa ohella pojat osallistuivat kasvitärhatyöskentelyyn sekä Nuorten miesten kristillisen yhdistyksen heille järjestämiin urheilukilpailuihin ja venerettiin.

Milloin kerjääviä lapsia tavattiin kaupungilla tai niistä jaostolle ilmoitettiin, otettiin selvää lasten kotioloista ja saatettiin asia köyhäinhuoltoviranomaisten tiedoksi mahdollista avustuksen toimittamista varten.

Aviottomain lasten huoltotoimisto

Lastenvalvojan välittömässä johdossa toimivan aviottomain lasten huoltotoimiston tärkeimpinä tehtävinä olivat aviottomain lasten tiedusteleminen ja luetteloiminen, elatusvelvollisuuden tutkiminen ja elatussopimuksien tai tuomioiden aikaansaaminen, elatusavun periminen, äitien opastaminen lastenhoidossa sekä lasten sijoittaminen hoitokoteihin ja hoidon valvominen.

Toimiston kirjoihin merkittyjen lasten luku oli seuraava:

	Alle 3 vuotiaita	3—16 vuotiaita	Yhteensä
V:sta 1938 jäljellä olevia	625	2,303	2,928
Uusia hoidokkeja	441	72	513
Luetteloista poistettuja	319
V:een 1940 jääneitä	3,122

Toimiston saatua tietoonsa aviottoman lapsen syntymisen tai siirtymisen kaupunkiin taikka aviottoman äidin raskauden asianomainen naistarkastaja pääasiassa äidin ilmoituksen perusteella merkitsi luetteloon tarpeelliset tiedot lapsesta, äidistä ja elatusvelvollisesta sekä ne todisteet, jotka äiti saattoi esittää elatusvelvollisuuden selvittämistä varten. Näihin tietoihin perustuvat seuraavat yhdistelmät, jotka valaisevat vuoden lopulla luetteloissa olleiden lasten äitien sekä elatusvelvollisten siviilisäätystä, ikää ja ammattia:

Äitien siviilisääty:

Naimattomia	2,828
Leskiä tai laillisesti eronneita	212
Naineita	59
Tuntematon	23

Yhteensä 3,122

Elatusvelvollisten siviilisääty:

Naimattomia	1,869
Leskimiehiä tai laillisesti eronneita	193
Naineita	379
Tuntematon	681

Yhteensä 3,122

Äitien ikä:

—15 vuotiaita	2
16—20 »	504
21—25 »	1,143
26—30 »	760
31—35 »	365
36—40 »	255
41— »	59
Tuntematon	34

Yhteensä 3,122

Elatusvelvollisten ikä:

16—20 vuotiaita	148
21—25 »	727
26—30 »	680
31—35 »	385
36—40 »	229
41—50 »	172
51— »	28
Tuntematon	753

Yhteensä 3,122

Äidit ryhmittivät ammatin mukaan seuraavasti:

Kotiapulaisia	1,163	Karja- ja maataloustyöntekijöitä	18
Toimisto- ja myymäläapulaisia	308	Sairaanhoidtajia ja kätilöitä ...	15
Ompelijoita ja modisteja	272	Kylvettäjiä ja hieroja	15
Tehtaantöntekijöitä	242	Raitiotie- ja voimavaununra- hastajia	14
Ulko- ja sekatyöntekijöitä	231	Opiskelijoita ja koululaisia ...	10
Tarjoilijoita	192	Kauppiaita ja pikkuliikkeen- harjoittajia	7
Pesijöitä ja siivojia	115	Taiteilijoita	7
Käsityöammattilaisia	41	Opettajia	4
Partureita ja kähertäjiä	39	Kauppamatkustajia	4
Kaupustelijoita y.m. pikku- elinkeinonharjoittajia	39	Sanomalehdentoimittajia	2
Kirjanpainajia ja -sitojia	29	Ilman varsinaista tointa olevia	331
Silittäjiä	24		
		<hr/>	Yhteensä 3,122

Elatusvelvolliset ryhmittivät ammatin mukaan seuraavasti:

Ulko- ja sekatyöntekijöitä ...	678	Merikapteeneja, merimiehiä y. m.	85
Ammattityöntekijöitä ja käsi- työläisiä	385	Maanviljelijöitä ja huvilan- omistajia	72
Tehtaantöntekijöitä	196	Kaupustelijoita y. m. pikku- elinkeinonharjoittajia	67
Autonkuljettajia	184	Lämmittäjiä ja konemestareita	55
Toimisto- ja myymäläapulai- sia	124	Kirjaltajia ja kirjapainotyön- tekijöitä	54
Sotilashenkilöitä	114		
Liikemiehiä ja kauppiaita ...	92		

Opiskelijoita ja koululaisia ..	52	Mekanikkoja ja teknikkoja ...	27
Varastonhoitajia ja varasto- miehiä	49	Ajureita ja renkejä	26
Taiteilijoita	47	Maataloustyöntekijöitä	26
Palvelusmiehiä	47	Virkamiehiä	19
Rautatieläisiä	39	Liikkeenharjoittajia ja toi- mistopäälliköitä	18
Työnjohtajia	33	Raitiovaununkuljettajia ja -tarkastajia	13
Kauppamatkustajia ja asia- miehiä	33	Tarjoilijoita	6
Insinöörejä, lääkäreitä y. m. akateemisesti sivistyneitä	31	Sairaanhoitajia ja hierojia ...	6
Rakennusmestareita	28	Kalastajia	4
Poliiseja	27	Ammatti tuntematon	485
		Yhteensä 3,122	

Lasten sijoittamisessa avustivat äitejä naistarkastajat, jotka yksityisesti tiedustelemalla tai sanomalehdissä ilmoittamalla hankkivat sopivia hoitokoteja. Hoitokustannusten suorittaminen tuotti kuitenkin varattomille äideille suuria vaikeuksia, minkä vuoksi ne useimmissa tapauksissa suoritettiin lautakunnan puolesta ja velottiin elatusvelvollisilta soti-
musten tai tuomioiden sekä äideiltä maksukyvyyn mukaan.

Aviottomain lasten hoitoa valvoivat naisopastajat käyden nuorempien lasten hoitopaikkoja tarkastamassa keskimäärin kerran kuukaudessa ja vanhempien vähintään 4 kertaa vuodessa. Opastajat seurasivat lasten ruumiillista ja henkistä kehitystä sekä antoivat äideille ohjeita lasten järkipäisessä hoidossa ja kasvatuksessa. Milloin lapsen katsottiin olevan sairashoidon tarpeessa, käytettiin asianomaisen lääkärin apua.

Lautakunnalle kuukausittain esitettyjen tiedonantojen mukaan lasten hoito-olot olivat seuraavat:

Äitinsä luona olevista lapsista sai:		Kasvatusäidin luo sijoitetuista lapsista sai:	
	%		%
Hyvän hoidon	55.9	Hyvän hoidon	82.8
Epätyydyttävän hoidon	44.1	Epätyydyttävän hoidon	17.2

Äidin koti oli:		Kasvatusäidin koti oli:	
Hyvässä kunnossa	57.7	Hyvässä kunnossa	57.6
Suhteellisen hyvässä kunnossa	41.5	Suhteellisen hyvässä kunnossa	41.7
Epätyydyttävässä kunnossa ..	0.9	Epätyydyttävässä kunnossa ..	0.7

Toimiston hoidokeista kuoli v:n 1939 aikana 32, joista kuollessaan 24 oli sairaalassa, 2 lastenkodissa, 1 synnytyslaitoksessa, 3 kotona ja 2 kuolinpaikka oli tuntematon.

Kuolemansyynä oli:			
Synnynnäinen heikkous	8	Aivokalvo- ja aivotuberkuloosi	2
Äkillinen myrkytys	7	Keuhkotuberkuloosi	2
Äkillinen maha- ja suolitulehdus	5	Yleinen myrkytys	1
Keuhkokuume	4	Syy tuntematon	3
		Yhteensä	32

Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja tavallisesti lasten äitien naistarkastajille antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen eikä lapsen äiti vastustanut oikeudenkäyntiä, otettiin elatusvelvollista vastaan haaste sitten kun lastenvalvoja oli hankkinut todistusaineistoa siinä määrin, että oikeudenkäyntiin oli syytä ryhtyä.

Syyskuun lopulla alkanut siviiliväestön evakuointi kaupungista vaikeutti huomattavasti selvitystoimenpiteitä, jotka sittemmin sotatapahtumien alettua tyrehtyivät melkein kokonaan. Selvitettyjen tapausten luku onkin tämän vuoksi huomattavasti pienempi kuin edellisinä vuosina siitä huolimatta, että uusien tapausten määrä jatkuvasti lisääntyi.

Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskeisellä ja lautakunnan hyväksymällä sopimuksella 100 tapauksessa, niistä kuitenkin 11 tapauksessa vasta haasteen jälkeen.

Oikeudessa oli edelliseltä vuodelta siirtyneitä juttuja vireillä 9 ja uusia haasteita otettiin 82. Kun näistä 16 tapauksessa ei vastaajaa saatu laillisesti haastetuksi ja 11 juttua sovittiin sekä 23 siirtyi seuraavaan vuoteen (jääden näistä 6 sotatilan vuoksi vastaisesta ilmoituksesta riippuvaksi), käsiteltiin siis oikeudessa lopullisesti 41 elatusapukannetta. Näistä voitettiin 29, hävitettiin 2 riittämättömien todistusten vuoksi ja 10 tapauksessa oli samasta syystä tai siksi, että lapsen äiti kieltäytyi antamasta selvitykseen tarpeellisia tietoja, oikeudenkäynnistä luovuttava toistaiseksi, koska hylkäävä päätös oli selvästi odotettavissa. Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 197 kertaa.

Toimisto antoi aikaisempaan tapaan toisten kuntien lastenvalvojille ja muillekin huoltoviranomaisille pyynnöstä virka-apua lastenvalvojen toimialaan kuuluvissa tehtävissä. Virka-apupyynnöiden kokonaismäärä oli 384.

Lähetettyjen kirjeiden luku, kuten toisessa yhteydessä on aikaisemmin mainittu, oli kertomusvuonna 4,065.

Elatus- ja kasvatusavustusten periminen. Toimiston toimesta perittiin kertomusvuonna elatus- ja kasvatusavustuksia Helsingin kaupungissa vakituisesti oleskeleville lapsille 1,249,669: 30 mk (edellisenä vuonna 1,216,123: 57 mk), josta isiltä perittyjä 1,161,738: 30 mk (1,164,901: 57 mk) ja äideiltä 87,931 mk (51,222 mk). Lisäksi välitettiin ulkokuntalaisille lapsille pääkaupungissa työansioilla oleskelevalta elatusvelvollisilta 87,471: 10 mk (99,992 mk), joten siis toimiston perimien elatus- ja kasvatusavustuksien yhteissumma oli 1,337,140: 40 mk (1,316,115: 57 mk).

Tilapäiset avustukset. Aviottomain lasten ja heidän äitiensä tilapäiseksi avustamiseksi oli osaston käytettäväksi varattu lautakunnan menoarvioon 60,000 mk:n suuruinen määräraha. Tästä käytettiin kaikkiaan 48,393: 20 mk, josta 27,865: 95 mk kului todistajapalkkioihin sekä lastenvalvojan kansliamenoihin ja 20,527: 25 mk jaettiin kodissakävijäin esityksestä joko pieninä raha-avustuksina tai valmiina vaatekappaleina lapsensa kanssa suurimmassa ahdinkotilassa oleville äideille. Tämän lisäksi jaettiin Adolf Holmgrenin lahjoitusrahaston korkovaroista yhteensä 900 mk kehoituspalkintoina lapsensa hyvin hoitaneille imettäville äideille. Helsingissä yksityisperheisiin sijoitetuille lapsille ja heidän hoitajilleen tavanmukaista yhteistä joulujuhlaa ei vallinneen sotatilanteen takia voitu järjestää.

Holhoustehtävät. Erityisten holhousmääräysten perusteella oli lastenvalvojan holhouksen alaisena kertomusvuoden alussa 79 alaikäistä sekä siten kun v:n 1938 tilien yhteydessä oli lastensuojelulautakunnan holhouksessa lastensuojelulain mukaan olevat sekä eräät muista syistä poistettu lastenvalvojan holhousluettelosta, vuoden päättyessä 50 alaikäistä. Näistä oli 19 varatonta ja 31 alaikäisellä oli varoja tilikauden päättyessä yhteensä 373,263: 54 mk.

Ottolapsiksi hyviin, lapsirakkaisiin perheisiin toimitettiin kertomusvuonna asianomaisten äitien suostumuksella 36 (39) aviotonta lasta.

Kasvatillapset. Lastensuojelulain säännösten mukaan tulee lastensuojelulautakunnan valvoa toiminta-alueellaan olevien kasvatillasten hoitoa ja kasvatusta. Näillä tarkoitetaan sellaisia lapsia, joita yksityiset ilman lastensuojelu- tai huoltolautakunnan välitystä ovat jättäneet vieraan henkilön taikka jonkun sukulaisensa hoitoon joko ilman hoitomaksua tai korvausta vastaan. Lastensuojeluvirasto julkaisi sanomalehdissä kuulutuksia ja kirjoituksia asiasta ja ilmoitettiin lautakunnalle kertomusvuonna yhteensä 429 (441) kasvatillasta, joista poikia 197 (214) ja tyttöjä 232 (227). Näistä oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä 387 (389) ja aviolapsia 42 (52). Suurin osa kasvatillapsista on ollut sukulaistensa luona hoidettavana ja ovat kasvatillasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta huolehtineet lastensuojeluviraston kodissakävijät, kukin omassa toimintapiirissään.

Äitiysavustukset

V:n 1939 aikana kokoontui äitiysavustusanomuksia valmistelevasti käsittelevä valiokunta 23 kertaa ja anomukset ratkaisi lopullisesti lastensuojelulautakunta kokouksissaan.

Avustuksen anojat jättivät hakemuksensa lastensuojeluvirastoon tai lastenhoidon neuvonta-asemille seuraavasti: lastensuojeluvirastoon 158 hakemusta ja neuvonta-asemille 1,000 hakemusta, joista viimeksi mainituista lastensairaalassa olevaan neuvolaan 105, Töölön 100 ja Toukolan 43 sekä Marian sairaalan neuvolaan 39, Lastenlinnan 107, Harjutorin 319, Hauhontien 175, Martankadun 11, Pohjolankadun 10 ja Iso Roobertinkadun 91. Lastensuojeluvirasto joutui kuitenkin loppuvuotena hoitamaan myös eri asemille jätetyt anomukset, koska neuvonta-asetat olivat sota-aikana suljettuina. Hakemuksia oli yhteensä 1,158. Anojista oli 891 naimisissa olevaa ja 267 naimatonta. 16 anojaa synnytti kaksoset.

Lautakunta hyväksyi hakemuksista 1,054 ja hylkäsi 104. Hylkäämisen syynä oli 103 tapauksessa se, että verotettava tulomäärä ylitti 10,000 mk ja yhdessä tapauksessa se, ettei anomusta jätetty 30 päivän kuluessa synnytyksestä.

Avustus annettiin 349 tapauksessa kokonaan rahassa. Vaatemääräeriä myönnettiin 719, joista määräeriä I (äidille ja lapselle) 224, II (lapselle) 382 ja III (äidille) 113 kappaletta. Myönnettyjen luontoisavustusten arvo oli 132,500 mk ja myönnettyt avustukset kaikkiaan 477,050 mk. Vuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja v. 1939 myönnettyjä avustuksia yhteensä 487,750 mk, minkä määrän valtio on kokonaisuudessaan kaupungille korvannut.

Kuten toisessa yhteydessä on jo mainittu, lähetti lastensuojeluvirasto kertomusvuoden aikana 1,810 äitiysavustusasioita koskevaa kirjettä.

Lastenhoidonneuvolat

Paitsi Maitopisarayhdistyksen kunnan avustuksella kaupungin eri osissa ylläpitämää 5 lastenhoidon neuvonta-asemaa sekä Kenraali Mannerheimin lastensuojeluliiton lukuun Lastenlinnassa toiminutta ja Marian sairaalan yhteydessä olevaa neuvonta-asemaa, lautakunta ylläpiti kolmea kunnallista lastenhoidonneuvola. Näistä toimi yksi Tehtaankadun 1:ssä sijaitsevassa lastensairaalassa, toinen Töölössä Savilankadun 3:ssa ja kolmas Toukolassa Intiankadun 13:ssa.

Lastensairaalassa olevan lastenhoidonneuvolan toiminta-alueena oli edelleen Kruununhaka, Katajanokka, Kaivopuisto, II ja III kaupunginosa sekä Suomenlinna. Lääkäreinä toimivat lääketieteen- ja kirurgiantohtorit S. Lahdensuu vuoden alusta maaliskuun 1 päivään ja siitä alkaen T. Brander. Hoitajana oli terveydenhoitajatar L. Soini.

Neuvolan luetteloissa oli kertomusvuonna kaikkiaan 1,014 lasta, joista merkittiin kirjoihin kuukauden ikäisinä 125. Aviottomia lapsia oli niissä 106. Sitä paitsi oli neuvolan valvonnassa 2 lastensuojelulautakunnan hoidokkia.

Lasten vaihtuminen näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

V:sta 1938 jäljellä olevia	699	Eronneita	358
Uusia	315	V:een 1940 jääneitä	656

Kirjoista poistamisen aiheutti 3 tapauksessa lapsen sijoittaminen lastenkotiin, 177 tapauksessa poismuutto piiristä, 37 tapauksessa lapsen yliikäisyys, 8 tapauksessa kuolema ja 133 tapauksessa jokin muu syy.

Kuoleman syynä oli keuhkokuume 3, ravintomyrkytys 2, suolisolmu 1, valekruppi 1 ja ripuli 1 tapauksessa.

Lääkärin vastaanottoja pidettiin alle 2 vuotiaille lapsille 2 kertaa viikossa ja 2—7 vuoden ikäisille kerran kuukaudessa ja kävi niillä 1,746 alle 2 vuoden ikäistä ja 328 2 vuotta vanhempaa eli siis yhteensä 2,074 lasta. Terveystenhoitajattaren jokapäiväisillä vastaanottotunneilla oli kävijöiden lukumäärä yhteensä 1,720. Terveystenhoitajattaren kansliatunteja oli 1,057 sisältyen siihen myös luentosarjoihin ja ompeluiltoihin käytetty aika.

Kotikäyntejä tehtiin seuraavasti:

Neuvolan hoidokkien luokse:

Alle 2 vuotiaiden lasten luokse	1,148	
2—7 » » »	268	1,416
Aviottomien lasten luokse		543
Kirjoihin merkitsemättömien lasten luokse		201
Raskaana olevien naisten luokse		201
Asiakäyntejä		125
Hukkakäyntejä		459
		<hr/>
		Yhteensä 2,945

Näistä oli sairaskäyntejä 99

Sairaskäyntien aiheena oli katarri 9, keuhkokuume 2, korvatulehdus 2, maitorupi 3, ripuli 13, nielutulehdus 6, kouristukset 2, tuhkarokko 10,

hinkuyskä 9 ja rokotuskuume 1 tapauksessa, muiden tapausten ollessa nuhaa, yskää ja kuumetta.

Yleistilan vahvistamiseksi annettiin valohoitoa 21 lapselle. Neuvolassa rokotettiin 79 lasta. Pirquetkoe tehtiin 153 lapselle. Kesäsiirtolaan toimitettiin 3 lasta.

Suomenlinnassa jatkettiin työtä entiseen tapaan. Lääkärin vastaanotoilla kävi 134 lasta. Kotikäyntejä tehtiin 110. Vuoden lopussa oli kirjoissa 56 lasta, joista alle 2 vuoden ikäisiä 23 ja 2—7 vuotiaita 33.

Äitiyshuoltoa jatkettiin kuten ennenkin kiinteässä yhteistyössä naistenklinikan äitiyshuoltoneuvolan kanssa. Vuoden kuluessa oli kirjoissa 93 raskaana olevaa naista.

Avustustoiminnasta mainittakoon, että vaateavustusta annettiin 15 kotiin. Lastenvaunuja ja kärkyjä lainattiin 20 kotiin ja juoksukehä 2 kotiin. Yhdelle naimattomalle äidille toimitettiin Adolf Holmgrenin rahaston korkovaroista 300 mk:n suuruinen imetyspalkkio. Varattomille lapsille hankittiin vahvistavia lääkkeitä, kuten vitolia, nutrolia y. m. 671:50 mk:n arvosta.

Valistustarkoituksessa järjestettiin äideille 2 pientenlastenhoitoa käsittelevää luentosarjaa, ja oli luennoille osallistuneiden lukumäärä 38. Äitien virkistykseksi toimeenpantiin keväällä äitienpäiväjuhla, jossa lääketieteen- ja kirurgiantohtori H. Huhtikangas esitelmöi käytännöllisistä lastenhoitoa koskevista kysymyksistä. Äitien ompeluseura toimi innokkaasti järjestäen keväällä pienet myyjäiset, josta oli tuloa 2,000 mk. Myöskin rouvien ompeluseura tuki rahallisesti neuvolan työtä.

Syksy 1939 alkoi lupaavin entein, mutta jo lokakuussa sodan uhka vaikeutti työtä ja sodan puhkeaminen marraskuun 30 p:nä pysähdytti sen kokonaan hajoittaen neuvolaa käyttäneet kodit eri puolille Suomea.

Töölön lastenhoidonneuvolan toiminta-alueena oli Töölö, Meilahti ja Ruskeasu. Alue on ollut jaettuna kahteen piiriin, piirirajana Linnankoskenkatu.

Neuvolan lääkärinä toimi lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma sekä terveydenhoitajattarina H. Parviala ja L. Sarvi.

Neuvolan kirjoissa oli vuoden kuluessa 1,394 lasta, joista aviottomia 30. Sitä paitsi oli neuvolan valvonnassa 90 lastensuojelulautakunnan hoidokkia. Kuukausittain oli lapsia kirjoissa keskimäärin 821. Heidän vaihtumisenensa ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

	Alle 2 vuotiaita	2—7 vuotiaita	Yhteensä
V:sta 1938 jäljellä olevia	642	201	843
Uusia	538	13	551
Eronneita	256	177	433
V:een 1940 jääneitä	807	154	961

Uusista lapsista oli uudelleen kirjoihin merkittyjä 23. Vuoden kuluessa täytti 117 lasta 2 vuotta.

Kirjoista poistamisen aiheutti 5 tapauksessa kuolema, 174 tapauksessa poismuutto, 9 tapauksessa 7 ikävuoden täyttäminen ja 245 tapauksessa jokin muu syy.

Kuoleman syynä oli 3 tapauksessa yleinen myrkytys, 1 tapauksessa verenvuoto aivoissa ja 1 tapauksessa keuhkokuume.

Lääkärin vastaanottoja pidettiin 0—7 vuotiaille lapsille 4 kertaa viikossa ja kävi niillä 2,537 2 vuotta nuorempaa sekä 173 yli 2 vuotiasta lasta,

130 rokotettavaa ja 121 rokkojansa näyttävää lasta ja lisäksi 55 muuta asiakasta, eli siis yhteensä 3,016 henkilöä.

Terveydenhoitajattaret pitivät jokapäiväisiä aamuvastaanottoja, joilla kävi 341 raskaana olevaa naista, 3,732 alle 2 vuotiasta ja 402 yli 2 vuoden ikäistä lasta sekä 1,073 muuta asiakasta, eli yhteensä 5,548 henkilöä.

Valohoitoa annettiin 51 lapselle. Kunnan avustusta nauttivien perheiden lapset saivat sitä ilmaiseksi; muut maksoivat 5 mk kerralta.

Terveydenhoitajattaret tekivät kotikäyntejä seuraavasti:

Neuvolan hoidokkien luokse:

Alle 2 vuotiaiden lasten luokse	982	
2—7 » » »	20	1,002
Aviottomien lasten luokse		394
Kirjoihin merkitsemättömien lasten luokse		342
Raskaana olevien naisten luokse		215
Sairaskäyntejä		86
Asiakäyntejä		457
Hukkakäyntejä		722
		<hr/>
		Yhteensä 3,218

Sairaskäyntien aiheena oli tuhkarakko 1, vesirokko 2, angina 1, influenssa 1, korvatulehdus 3, kurkkutulehdus 12, silmätulehdus 1, kuume 18, katarr 4, yskä 20, nuha 7, ripuli 11, ihottuma 4 ja paiseet 1 tapauksessa.

Äitiyshuoltoa jatkettiin yhteistoiminnassa naistenklinikan äitiyshuolto-neuvolan kanssa. Kirjoissa oli 111 raskaana olevaa naista. Äitiysavustuksia jaettiin neuvolan kautta 84 äidille. Näistä 32 sai koko avustuksen rahana ja 52 osan vaatteina, osan rahana.

Neuvolan kerho toimi kevätkaudella innokkaasti. Lainavarastoon hankittiin kolmet uudet lapsen vaunut. Myyjäiset pidettiin kuten aikaisemminkin toukokuussa. Siitä saatujen varojen sekä lahjoitusten avulla voitiin lähettää 9 lasta koko kesäksi maalle. Kesäsiirtola toimi tänäkin kesänä Masalassa yksityiskodissa ja neuvolan terveydenhoitajattaret kävivät siellä joka toinen viikko lapsia tarkastamassa. Kerhon lainavarastosta on olemassa eri luettelo ja kirjanpito, joita hoitaa kerhon palkkaama henkilö. Töölön sokeritehdas lahjoitti kerholle 5,000 mk sekä Kone oy. 1,000 mk, jotka lahjoitukset kiitollisuudella tässä mainittakoon.

Kevätkaudella pidettiin neuvolassa luentosarja pienten lasten hoidosta.

Valtion terveydenhuolto-opiston oppilaat seurasivat neuvolan työtä kukin kuukauden ajan lokakuun puoliväliin saakka, jolloin heidät, samoin kuin neuvolan lääkäri ja toinen sen hoitajattarista kutsuttiin puolustusviranomaisten määräämiin tehtäviin. Marraskuussa oppilasopetus alkoi uudelleen, mutta lääkärin vastaanottoja ei ollut. Sodan puhjettua toinen neuvolan hoitajattarista sai komennuksen sotasairaalaan ja toinen joulukuun puolivälissä, jolloin neuvola kokonaan suljettiin. Joka suhteessa poikkeuksellinen syyskausi, jolloin useimmat lapset olivat siirtyneet maalle, lamautti neuvolan tavallisen toiminnan yleensä hyvin vähiin. Siksi neuvola loka—marraskuussa toimikin vaatteiden keräys- ja jakelupaikana reserviläisten ja evakuoitujen lapsille. Noin 200 perhettä sai vaateavustusta neuvolan kautta.

Toukolassa sijaitsevan lastenhoidon neuvolan toiminta-alueena oli edelleen Annala, Arabia, Kumpula, Toukola ja Vanhakaupunki. Sitäpaitsi valvoi neuvolan hoitaja avioliiton ulkopuolella syntyneitä sekä yksityiskohteissa olevia lastensuojelulautakunnan hoidokkeja Käpylän ja Vallilan kaupunginosissa. Työ jatkui entiseen tapaan käsittäen pikkulasten ja äitiyshuollon. Lääkäreinä toimivat lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma (lapset) ja lääketieteellisensiaatti E. Holmberg (äidit) sekä hoitajina terveydenhoitajattaret K. Hein-Sinkonaho syyskuuhun saakka ja siitä lähtien L. K. Hirstiö.

Neuvolan kirjoissa oli kertomusvuonna yhteensä 402 lasta, joiden vaihtuminen näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

V:sta 1938 jäljellä olevia	248	Eronneita	84
Uusia	154	V:een 1940 jääneitä	318

Lapsen kirjoista poistaminen aiheutti 2 tapauksessa kuolema, 54 tapauksessa lapsen muuttaminen pois piiristä, 11 tapauksessa lapsen ylikäisyys ja 17 tapauksessa jokin muu syy.

Kuoleman aiheuttajana oli toisessa tapauksessa keuhkokuume ja toisessa oli syy tuntematon.

Lastenlääkärillä oli vastaanottoja lokakuun 5 p:ään saakka joka arkitorstai, yhteensä 37 kertaa. Näillä vastaanotoilla kävi alle 2 vuoden ikäisiä lapsia 483, 2—7 vuotiaita lapsia 86 ja muita henkilöitä 20 eli siis yhteensä 589.

Terveydenhoitajattarella oli vastaanottoja kaikkiaan 278 kertaa, ollen näillä kävijöiden lukumäärä yhteensä 1,535. Vastanottoihin, kansliatöihin sekä neuvolan hoitoon käytettiin 1,055 tuntia.

Terveydenhoitajattaren kotikäynnit jakautuivat seuraavasti:

Neuvolan hoidokkien luokse:

Alle 2 vuotiaiden lasten luokse	855	
2—7 » » »	216	1,071
Aviottomien lasten luokse		533
Kirjoihin merkittämättömien lasten luokse		95
Raskaana olevien naisten luokse		151
Asiakäyntejä		203
Hukkakäyntejä		469
		<u>Yhteensä 2,522</u>

Neuvolan kirjoissa olevien lasten luokse tehdyistä käynneistä oli 95 sairaskäyntiä, joista 79 käyntiä alle 2 vuotiaiden ja 16 käyntiä 2—7 vuotiaiden lasten luokse. Sairaskäyntien syynä oli m.m. ripuli 16, yskä ja nuha 7, kuume 6, vesirokko 6, tuhkarokko 5, rokotuksesta johtunut kuume 4, ihottuma 4, angina 2, katarri 2, influenssa 1, kurkkutulehdus 1 ja hinkuyskä 1 tapauksessa.

Pirquetkoe tehtiin 11 lapselle.

Touko- ja syyskuun aikana toimitettiin neuvolassa ilmainen rokotus, jolloin rokotettiin yhteensä 63 lasta.

Valohoitoa annettiin 11 lapselle.

Äitiyshuoltoa varten oli vastaanottoja joka arkipäivä marraskuun loppuun saakka, yhteensä 41 kertaa. Näillä vastaanotoilla kävi 249 äitiä.

Terveydenhoitajattaren vastaanotoilla kävi vuoden kuluessa 78 äitiä. Verinäyte W. R.- ja Kahn-tutkimista varten otettiin 33 äidistä. Kirjoihin merkittiin 76 uutta tapausta ja poistettiin 56. Syy poistoihin oli 54 tapauksessa normaali synnytys, 1:ssä luuloteltu raskaus ja 1:ssä keskenmeno. Äitiysavustusta sai 38 äitiä, joista 28 yksinomaan rahallisen avustuksen, loput rahassa ja vaatepakkauksessa. Syyslukukaudella saatiin aikaan edistys äitiyshuollossa, sillä silloin alettiin suorittaa synnyttäneiden jälkitutkimus. Jälkitutkimus tehdään 6 viikkoa synnytyksen jälkeen.

Tavanmukainen äitienjuhla pidettiin keväällä toukokuussa ja osallistui siihen n. 40 äitiä.

Luentosarjoja pikkulapsen hoidossa ei kertomusvuonna pidetty lainkaan.

Avustuksena vähempivaraisille jaettiin vaatteita ja jalkineita, joita saatiin pääasiassa vuorineuvoksetar K. Herlitzin johtamalta ompeluseuralta.

Maassa vallinneen levottoman mielialan ja marraskuun lopussa alkaneen sotatilanteen takia jäi syyslukukauden toiminta kovin heikoksi, sillä neuvolan lastenlääkäri U. Muroma kutsuttiin ylimääräisiin reserviharjoituksiin jo lokakuun alussa. Äitiyshuollon lääkäri E. Holmberg siirtyi pois kaupungista marraskuun lopulla. Myöskin neuvolan hoitaja L. K. Hirstiö sai komennuksen lokakuun 21 p:nä. Lokakuun 21 ja marraskuun viimeisen päivän välisen ajan hoiti neuvolan vastaanottoja sekä teki välttämättömmät kotikäynnit Töölön neuvolan toinen hoitaja L. Sarvi. Koko joulukuun neuvola oli suljettuna. Sinä aikana hoidettiin äitiysavustukset suoraan lastensuojeluvirastosta.

Terveydenhoito

Vastaanotto- ja ammattioppilaskotia, Kullatorpan lastenkotia ja koulukoteja valvovan lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroman selostus vallinneesta terveydentilasta ja terveydellisistä olosuhteista mainituissa laitoksissa v. 1939 oli seuraavan sisältöinen:

Ohjesäännön mukaiset tarkastukset pidettiin koulukodeissa. Vastaanotto- ja ammattioppilaskodissa ei voitu tarkastusta suorittaa, koska se on aina toimitettu syksyllä ja nyt asianomainen lääkäri kutsuttiin lokakuun 12 p:nä reserviharjoituksiin.

Kaikki yllä mainittuihin laitoksiin otetut lapset tarkastettiin. Bengtsårin, Ryttylän, Toivoniemen ja Tavolan koulukodeissa sattuneissa äkillisissä sairastapauksissa turvaututtiin, koulukotien etäisen aseman vuoksi Helsingistä, paikallisten lääkärin apuun. Muissa tapauksissa huolehti sairaanhoidosta tohtori U. Muroma.

Tautitapaukset näkyvät seuraavasta yhdistelmästä:

Tauti	Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti	Ryttylä	Toivola	Toivoniemi	Tavola	Kullatorppa	Yhteensä
Tuhkarokko	4	6	5	—	—	—	15
Vesirokko	—	—	4	—	—	—	4
Influenssa	15	—	8	13	—	10	46

Tauti	Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti	Ryttylä	Toivola	Toivoniemi	Tavola	Kullatorppa	Yhteensä
Angina	4	20	8	—	—	—	32
Ruusu	—	1	—	—	—	—	1
Kurkkutulehdus	1	—	7	—	—	—	8
Keuhkokatarri	—	3	—	—	—	—	3
Keuhkokuume	—	1	1	—	—	—	2
Vatsa- ja suolitulehdus	—	26	—	—	—	—	26
Umpisuolitulehdus ...	1	2	—	—	—	—	3
Munuaistauti	—	1	—	—	—	—	1
Imusuonitulehdus	—	5	—	—	—	—	5
Syyhy	—	1	—	—	—	—	1
Paise	3	30	—	—	—	—	33
Sormen märkiminen ...	—	4	—	—	—	—	4
Silmäsairaus	—	10	—	—	—	—	10
Yhteensä	28	110	33	13	—	10	194

Bengtsårin koulukodista ei voida ilmoittaa tautisuustilastoa, koska laitoksen evakuoimisen vuoksi oppilaiden terveyskortit eivät ole olleet käytettävissä.

Kulkutaudin luontoisina esiintyi tuhkarokkoa ja influenssaa kevättalvella ja vesirokkoa kesän alussa.

Tapaturmia sattui vastaanottokodin yhdelle pojalle joka pudotessaan kalliolta sai luunmurtuman käteensä ja lievän aivotärähdyksen, Toivoniemen koulukodin yhtä oppilasta puri käärme käteen ja Ryttylässä oli 3 luunmurtumaa ja 2 sijoiltaanmenoja.

Kuolemantapauksia ei ole sattunut.

Mitä asunto-oloihin tulee, esiintyi samat puutteellisuudet kuin edellisenäkin vuonna, koska mitään uusia rakennuksia ei tänä vuonna valmistunut.

Yleinen siisteys olosuhteisiin nähden kaikissa laitoksissa oli moitteeton. Samoin ruoanvalmistusmahdollisuudet olivat yleensä hyvät. Ruoka oli hyvää ja monipuolista, mikä ilmenee seuraavassa yhdistelmässä esiintyvistä hoidokkien keskimääräisestä painonlisäyksestä:

	Kg		Kg
Vastaanottokoti	5.1	Toivoniemi	2.5
Ryttylä	3.4	Tavola	3.2
Toivola	2.7	Kullatorppa	4.1

Bengtsårista puuttuu tiedot yllämainitusta syystä.

Lapsille annettiin runsaasti etenkin raakoja vihanneksia ja osaksi hedelmiä sekä heikommille Vitolia (A- ja D-vitamiiniä) vitamiinitarpeen tyydyttämiseksi.

Ruoan säilytys oli yleensä asiallista. Vastaanotto- ja ammattioppilaskodissa oli nyt kesäisin ruoan säilytys saatu järjestetyksi hyvin sen kautta, että sinne oli hankittu jäädytyskaappi Frigidaire. Toivolan koulukotiin

olisi vielä toivottavaa samanlainen jäädytyskaappi, koska kellarit kesäisin ovat liian lämpimät.

Kunnollista vettä kaivattiin Toivoniemessä, mutta on toivoa saada sekin puutteellisuus korjatuksi, kun saadaan kaivo sopivan etäisyyden päähän rakennuksesta. Toivolassakin oli vedensaanti vaikeata, kun ruokavesi n. 5 kuukauden ajan oli keittiöapulaisen kannettava laitoksen alueella sijaitsevista eri kaivoista.

Peseytyminen on ollut asiallista. Lämmintä vettä on käytetty kylminä vuodenaikoina (paitsi Bengtsärissa). Kesällä taas on niissä laitoksissa, missä järvi on lähellä, peseydytty siellä. Saunassa ovat lapset olleet kerran viikossa, paitsi Kullatorpassa, jolla ei ole omaa saunaa, joka toinen viikko.

Vaatetus on ollut moitteetonta ja vuodevaatteet hyvät sekä tarkoituksemukaiset.

Koulukoteihin sijoitettujen lasten hampaidenhoidosta huolehti edelleen kaupungin kouluhammasklinikan johtaja T. H. J. Ekman suorittaen hampaiden korjaukset kauempana sijaitsevilla laitoksissa lautakunnan tätä tarkoitusta varten hankkimilla välineillä. Vastaanotto- ja ammattioppilaskotien hoidokit sekä Toivolan koulukodin oppilaat kävivät tarpeen vaatiessa kouluhammasklinikassa.

Sofianlehdon pikkulastenkodin sekä Reijolan lastenkodin valvontalääkäri, lääketieteenlisensiaatti R. Granholm jätti näissä laitoksissa kertomusvuonna vallinneesta terveydentilasta seuraavan sisältöisen selostuksen:

Niin kuin ennenkin oli talven aikana tautien lukumäärä suuri Sofianlehdon pikkulastenkodissa, ja influenssa, nuhakuume sekä henkitorventulehdus olivat tavallisimmat tautitapaukset. Muutama lapsi sairasti keuhkokuumeen. Talvella oli myös useita vaikeita vatsa- ja suolitulehdustapauksia. Nenädifteriaa esiintyi 6 lapsessa, jotka siirrettiin kulkutautisairaalaan ja kolmessa lapsessa todettiin heti kotiin tultua tuberkuloositartunta, minkätähden heille hankittiin paikka parantolasta.

Vatsa- ja suolitulehdukseen kuoli sairaalaan siirretyistä 3 lasta ja kodissa 2 aivan pientä keskosta. Kurkunpääntulehduksen tähden sairaalaan lähetetty lapsi kuoli, samoin myös yksi keuhkokuumeesta poteva. Vielä kuoli kodissa 3 viikon vanha lapsi, jolla oli vaikea epämuodostuma selkärangassa (spina bifida) ja otettiin laitokseen vain saadaksensa hoitoa, kunnes pääsisi vaivoistaan.

Joulukuun 2 p:nä tuli maan sotatilanteen tähden Sofianlehdon lastenkodille äkillinen muutto Mäntsälässä sijaitsevaan Saaren kartanoon. Tämä tietysti tuotti hyvin suuria vaikeuksia laitokselle, missä oli 100 avutonta hoidokkia. Vaikka kartanossa onkin suuria mukavuuksia niin kuin lämpöjohto ja lämmin vesi, jotka pikkulasten kodissa ovat tärkeät, haittasi tietysti ahtaus laitoksen toimintaa ja etenkin alussa hoitovälineitten puute. Sänkyjä puuttui paljon sekä lapsilta että henkilökunnalta ja myös lasten vaatteita ja hoitovälineitä täytyi sijoittaa lattialle, kun talossa ei ollut kalustoa ja tavaroitten kuljettaminen oli kovin vaikeata. Vasta vähitellen saatiin suurempi puute autetuksi. Suurta vaikeutta on tuottanut myös laitoksen pesu ja sen kuivaaminen. Että terveydentila näistä puutteista kärsi on selvää.

Seuraavassa taulukossa on lueteltu vuoden kuluessa kodissa sattuneet sekä lapsissa heidän kotiin tullessaan todetut tautitapaukset:

Tauti	Alle 1 vuotiaita lapsia	Yli 1 vuotiaita lapsia	Yhteensä	N ä i s t ä	
				hoitettiin sairaalassa	kuoli
Vatsa- ja suolitulehdus	11	11	22	6	5
Suun limakalvontulehdus	—	9	9	—	—
Angina	2	12	14	—	—
Influenssa ja nuhakuume	12	34	46	1	—
Kurkunpään tulehdus (ei difteria)	—	1	1	1	1
Henkitorventulehdus	22	27	49	—	—
Keuhkokuume	1	5	6	2	1
Nenädifteria	3	3	6	6	—
Lymfarauhastulehdus	—	2	2	—	—
Korvavuoto	3	12	15	—	—
Virtsatiehyyeiden tulehdus	7	7	14	—	—
Tuberkuloosi	2	1	3	3	—
Riisitauti	4	6	10	—	—
Verenvähyys	2	8	10	—	—
Ihottuma	2	6	8	—	—
Synnynnäinen heikkous	8	1	9	—	—
Vesipää	—	1	1	1	—
Vajaakykyisyys (niistä Littlen tauti 2)	—	6	6	—	—
Synnynnäisiä epämuodostumia.	4	—	4	—	1
Yhteensä	83	152	235	20	8

Vuoden kuluessa hoidettujen lasten lukumäärä oli 238 ja siis kuolevaisuusprosentti 3,36.

Reijolan lastenkodissa oli viime vuonna kurkkumätätapauksia paljon, vaikka kaikki heti siirrettiin sairaalaan. Yleensä ne olivat lievää laatua. Vesirokkoa oli myös verrattain suuri määrä ja hinkuyskää, mitkä taudit vaikeuttivat lasten sijoittamista kotiin. Myöskin Reijolan lastenkoti oli hyvin äkillisesti joulukuun 3 p:nä muutettava muualle ahtaisiin ja vaikeisiin oloihin ilman minkäänlaista edeltäpäin toimitettua järjestelyä. Suuri osa lapsista sairastuikin muuttamisen jälkeen vaikeaan henkitorventulehdukseen.

Reijolan lastenkodissa sattuneet tautitapaukset näkyvät seuraavasta yhdistelmästä:

Tauti	Tapauksia	Tauti	Tapauksia
Henkitorventulehdus	18	Ihottuma	1
Vesirokko	15	Sokeritauti	1
Hinkuyskä	9		
Nieludifteria	8	Yhteensä	80
Nenädifteria	8		
Influenssa	8	Näistä hoidettiin sairaalassa:	
Korvavuoto	6	Difteria	16
Keuhkokuume	5	Keuhkokuume	1
Kouristus	1	Sokeritauti	1

Kuolemantapauksia ei ollut.

Menot ja tulot

Lastensuojelutoiminnan aiheuttamat bruttomenot nousivat v. 1939 lautakunnan tilinpäätöksen mukaan 18,269,176: 70 mk:aan jakautuen seuraaviin eriin:

Lastensuojelulautakunta	mk	1,267,965: 95
Lastenkodit	»	2,634,425: 15
Vastaanotto- ja ammattioppilaskodit	»	619,632: 05
Toivolan koulukoti	»	1,033,052: 45
Kasvatuksellisesti laiminlyötyjen lasten koulukodit.....	»	3,567,811: 70
Lastenhoidonneuvolat	»	218,709: 85
Sijoitus yksityishoitoon ja jatko-opetus	»	4,808,200: 45
Keuhkotautisten lasten hoito	»	626,060: —
Tylsämielisten, aistiviallisten ja raajarikkoisten lasten erikoishoito ja opetus	»	397,277: 50
Lasten hammashoito, kesävirkestystoiminta sekä matkakulut	»	185,461: 35
Lastenvalvojan kansliamenot sekä aviottomain lasten avustaminen	»	48,393: 20
Koulukotien maatilat.....	»	2,271,687: 05
Avustukset yksityisille lastensuojeluyhdistyksille	»	581,000: —
Sofianlehdon lastenkodin evakuointi	»	9,500: —
Yhteensä mk		18,269,176: 70

Näiden menojen lisäksi oli rakennustoimiston tilille viety allamainittujen lastenhuoltolaitosten huoneistojen korjauskustannuksia seuraavat määrät:

Bengtsårin koulukoti.....	mk	143,745: 05
Ryttylän koulukoti	»	129,426: 95
Toivoniemen koulukoti	»	25,478: 70
Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti	»	1,055: 70
Toivolan koulukoti	»	68,183: 75
Sofianlehdon pikkulastenkoti	»	38,202: 45
Reijolan lastenkoti	»	43,956: 80
Kullatorpan lastenkoti	»	19,916: 80
Yhteensä mk		469,966: 20

Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot nousivat v. 1939 7,786,750: 75 mk:aan jakautuen seuraaviin eriin:

Lastenhoidosta saatua korvausta		
valtiolta.....	mk	669,896: 20
vierailta kunnilta	»	781,041: 80
yksityisiltä korvausvelvollisilta	»	<u>832,761: 75</u>
		mk 2,283,699: 75
Koulukotien valtionapu v:lta 1939	»	2,141,513: —
Koulukotien oppilastöistä	»	99,557: 90
Ammattioppilaskodin hoidokeilta	»	41,575: —

Maatilat tilittäneet:

Bengtsårin tila.....	mk	525,486: 30		
Toivoniemen tila	»	358,502: 05		
Ryttylän ja Siltalan tilat	»	868,908: 50		
Toivolain tila	»	386,583: 20	mk	2,139,480: 05
Laitosten ja maatilojen henkilökunnan suorittamat luontoisetujen korvaukset	»			939,934: 15
Lastenhoidonneuvolain valohoitomaksut	»			2,404: 30
				<u>Yhteensä mk 7,648,164: 15</u>

Kun nämä tulot vähennetään edellämainittujen kustannusten yhteissummasta, 18,739,142: 90 mk:sta, jää kaupunginkassaa rasittaviksi nettomenoiksi 11,090,978: 75 mk eli 325,281: 50 mk vähemmän kuin edellisenä vuonna. Tämä nettokustannusten väheneminen johtui lastenhoitokorvauksena saatujen tulojen lisääntymisestä sekä toiselta puolen siitä, että rakennustoimistolle lastenhuoltolaitosten huoneistojen korjauksista koituneet menot olivat pienemmät kuin edellisenä vuotena.

Koulukoteihin kuuluvien tilojen maatalouskirjanpidossa, jossa on huomioitu myöskin vuoden lopussa olevat maatalousvarastot, tehtiin tilinpäätös siten, että laitosten käyttämistään rakennuksista maataloilille suorittamat vuosivuokrat, Bengtsårissa 197,000 mk, Toivoniemessä 53,100 mk, Ryttylässä 359,350 mk ja Toivolassa 97,600 mk eli yhteensä 707,050 mk, joista laitosten tuloihin sisältyy 40 %:n valtionapu, siirrettiin kaupunginkassaan kaupungin näihin kiinteistöihin sijoittamien pääomien korkohyvitykseksi. Näiden suorituksien sekä erinäisten maanparannus- ja maatalousrakennuskustannusten kuoletusten jälkeen osoitti maataloustilien päätös voittoa Toivoniemessä 5,627: 75 mk, Ryttylässä 6,922: 40 mk ja Toivolassa 7,995: 70 mk eli yhteensä 20,545: 85 mk kun Bengtsårin tilan tilinpäätös sitä vastoin osoitti edellä mainittujen lyhennysten jälkeen 33,937: 35 mk:n suuruista tappiota.

Eri laitosten varsinaiset menot, yksityishoitoon lähetettyjen lasten vaa- tetus sekä henkilökunnan luontoiseduistaan suorittama korvaus palkoista poisluettuina, nousivat v. 1939 seuraaviin määriin.

	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päivää kohden, mk	Lasta ja vuotta kohden, mk
Sofianlehdon pikkulastenkoti	1,438,745: 80	39: 88	14,555: 34
Reijolan lastenkoti	453,623: 80	37: 19	13,575: 98
Kullatorpan lastenkoti	334,877: 55	23: 47	8,567: 94
Vastaanottokoti	468,111: 40	30: 78	11,236: 40
Ammattioppilaskoti	98,676: 65	14: 97	5,465: 40
Toivolain koulukoti	928,163: 15	34: 57	12,619: 84
Bengtsårin koulukoti	1,020,921: 30	52: 37	19,114: 45
Tavolan koulukoti	190,150: 65	22: 19	8,097: 65
Ryttylän koulukoti	1,673,188: 85	46: 15	16,844: 96
Toivoniemen koulukoti	368,990: 40	26: 03	9,500: 67
<u>Kaikki laitokset</u>	<u>6,975,449: 55</u>	<u>36: 78</u>	<u>13,422: 88</u>

Edellämainitut päiväkustannukset jakautuvat eri laitoksissa seuraavalla tavalla:

Menoerä	Lastenkodit					Koulukodit					Kaikkiaan
	Sofian- lehto	Reijola	Kula- torppa	Vaasaan- otokoti	Ammatti- oppiasikoti	Tavola	Bengtår	Tavola	Ryttylä	Tavo- nemi	
Palkkaukset	1,901	2,028	1,403	1,158	598	1,924	2,623	1,274	2,169	1,304	1,823
Vuokra, lämpö ja valo	1,162	734	293	970	69	414	1,164	146	1,221	357	815
Ruokinta	411	539	330	494	553	644	816	464	645	598	560
Vaatetus ja kalusto	275	295	231	311	198	329	363	232	408	211	309
Muut menot	239	123	90	145	79	146	271	103	172	133	171
Yhteensä	3,988	3,719	2,347	3,078	1,497	3,457	5,237	2,219	4,615	2,603	3,678

Jos otetaan huomioon myöskin rakennustoimiston omilla määrärahoil- laan eri lastenhuoltolaitoksissa suorittamat huoneistojen korjauskustannuk- set, yhteensä 469,966: 20 mk, saadaan keskikustannukseksi lasta ja päivää kohden kaikissa laitoksissa 39: 25 mk sekä lasta ja vuotta kohden 14,327: 43 mk.

Edelliseen vuoteen verraten kohosivat lasten varsinaiset hoitokustan- nukset kaikissa laitoksissa yhteensä keskimäärin 3: 10 mk lasta ja päivää kohden, tullen tästä lisääntyneiden palkkausmenojen osalle 2: 34 mk sekä vuokra-, lämpö- ja valaistuskustannusten osalle 86 p, mikä menojen kohoaminen varsinkin Bengtårissa ja Ryttylässä aiheutui normaalimäärää vähäisemmästä oppilasluvusta. Sitä vastoin ruokinta- ja vaatetusmenoissa, jotka mukautuvat joustavammin hoidokkimäärän vaihteluihin, on havait- tavissa yhteensä 1 p:n keskimääräinen vähennys kutakin hoitopäivää kohden.

Yksityisen lastensuojelutoiminnan tukeminen

Niin kuin edellä olevasta menojen luettelosta ilmenee, jaettiin lasten- suojelulautakunnan menoarvioon merkityistä varoista v. 1939 avustuksina yksityisille lastensuojelujärjestöille yhteensä 581,000 mk. Tästä saivat *Lastentyökotiyhdistys* kouluikäisten lasten päiväkotien ylläpitoa varten 125,000 mk; *Yhdistys koteja kodittomille lapsille* Haagassa ylläpitämänsä lasten vastaanottokodin avustamiseksi 16,000 mk; *Kenraali Mannerheimin Lastensuojeluliitto* Lastenlinnan neuvonta-aseman ylläpitämiseksi 35,000 mk sekä *saman liiton Helsingin osasto* yksinäisiä naisia ja heidän lapsiaan varten ylläpitämänsä Sofie Mannerheimin kodin tukemiseksi 40,000 mk; *Suomen lastenhoitoyhdistys* lastenkotiensa avustamiseksi 120,000 mk; *Helsingin kaupunkilähetytys* ylläpitämiensä Korson poikakodin, Kilon tyttö- kodin ja Pasilan lastenhuoltolan avustamiseksi 30,000 mk; *Maitopisarayh- distys* avunannosta äitiysavustuksien jakamisessa ja lastenhuoltoase- mien ylläpitoa varten 200,000 mk; sekä *Pelastusarmeija* sen ylläpitämien lastenkotien ja lastenseimien tukemiseksi 15,000 mk.

Näiden avustuksien lisäksi jakoi kaupunginhallitus lautakunnan tilien ulkopuolella yleishyödyllisten yritysten ja laitosten määrärahasta lasten- suojelutarkoituksiin yhteensä 86,500 mk. Näistä varoista saivat *Helsingin nuorten miesten kristillinen yhdistys* sekä sen Sörnäisissä, Pasilassa ja Käpylässä toimivat osastot suorittamansa nuoriso- ja poikatyön tukemi-

seksi yhteensä 12,500 mk; *Svenska kristliga föreningen av unga män* kasvatussosiaalisen työnsä tukemiseksi ja vähävaraisten poikain kesävirkestystoimintaa varten 3,500 mk; *Helsingin nuorten naisten kristillinen yhdistys* ylläpitämäänsä tyttökotia ja kasvatussosiaalista työtänsä varten 19,000 mk; *Helsingin Poikakotiyhdistys* ylläpitämänsä poikakodin tukemiseksi 11,000 mk; *sairaanhoidajatar H. Kivimäki* Leppävaarassa sijaitsevan pikkulastenkotinsa avustamiseksi 7,000 mk; *Caritas* niminen lasten kesäsiirtola toimintansa tukemiseksi 2,500 mk; *Teollisuusseutujen evankelioimiseseura* Kalliolan poika- ja tyttökerhotyön kannattamiseksi 12,000 mk; *Lastenkoti Bethel* Haagassa 4,000 mk ja *Kaupunkilähetys* vapaan lasten- ja nuorisotyön sekä lasten kesäsiirtola- ja puutarhatoiminnan tukemiseksi 15,000 mk.

Kaupungin avustamain yksityisten lastenhuoltolaitosten toiminnan valvominen on ollut lähinnä lautakunnan lastenhuollontarkastajan tehtävänä, ja on hän antanut tässä suhteessa tekemistään havainnoista kaupunginhallitukselle eri selostuksen.

Lahjoitusrahastot

Lastensuojelulautakunnalle kuului muutamia varattomien lasten hyväksi lahjoitettuja, rahatoimiston hoidossa olevia rahastoja. Sen lapsensa itse imettäville äideille kehoituspalkkioina jaetun 900 mk:n lisäksi, mistä on jo mainittu toisessa yhteydessä, myönnettiin näiden rahastojen korko-varoista kertomusvuoden kuluessa kahdelle pojalle heidän ammatillisten jatko-opintojensa tukemiseksi yhteensä 7,750 mk. Nämä menot huomioonottaen nousivat näiden rahastojen pääomat ja käytettävissä olevat korko-arat joulukuun 31 p:nä 1939 seuraaviin määriin:

	Pääoma, mk	Korot, mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto turvattomille äideille ja lapsille	40,000: —	5,918: 75
L. A. Grönholmin Helsingin orpolasten rahasto	8,219: 20	842: 75
Bergman-puolisoiden lahjoitusrahasto jatko-opetuksen hankkimiseksi turvattomille lapsille	61,000: —	5,038: 65
M. Kotschakin lastenvaatusrahasto	51,930: —	4,705: 15
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	35,837: 80	—
Johan Gustaf Rosenbergin rahasto	11,877: 90	1,196: 75
Lasten kesäsiirtolain rahasto	20,350: 35	2,050: 40
Yhteensä	229,215: 25	19,752: 45

Hyvösen lastenkoti

Lastensuojelurahastoihin kuuluu myöskin aviopuolisoiden G. ja M. Hyvösen kaupungille lahjoittama omaisuus, jonka pääoma oli kertomusvuoden lopussa 2,075,559: 80 mk sekä käytettävissä olevat korot 312,313: 15 mk. Tämän rahaston korkovaroilla ylläpidetään Kotkankadun talossa n:o 14 n. 30 hoitopaikkaa käsittävää lastenkotia puutteenalaisille soomea tai ruotsia puhuville eri ikäisille lapsille. Laitoksen hoidokeilla on myöskin oma Hyvölä niminen kesäkoti Vihdin pitäjässä Enäjärven rannalla. Lastenkodin hallintoa hoitaa lastensuojelulautakunnan kolmeksi vuodeksi kerral-

laan valitsema johtokunta, johon kuuluivat talousneuvos M. Sillanpää puheenjohtajana sekä muina jäseninä lastentarhojentarkastaja E. Borenus, kansakoulujen taloudenhoitaja S. Ojanne, professori A. Ylppö ja varatuomari L. Silvenius sekä hänen kuolemansa jälkeen lokakuun 10 p:stä 1939 alkaen varatuomari M. Mustakallio.

Lastenkodin johtajattarena sekä samalla johtokunnan sihteerinä toimi neiti L. Siirala ja lääkärinä lääketieteellisensiaatti R. Granholm. Lisäksi kuului laitoksen henkilökuntaan lastentarhanopettaja, 2 lastenhoitajaa, keittäjä, siivooja ja ompelija.

Lapsia oli kodissa kaikkiaan 38, joista poikia oli 18 ja tyttöjä 20. Edellisestä vuodesta oli jäljellä 32 lasta ja vuoden aikana otettiin uusia 6. Kodista muutti pois 7 lasta ja 31 lasta jäi kodin hoitoon v:ksi 1940. Lasten ikä vaihteli 3 vuodesta 16 vuoteen. Hoitopäiviä oli kaikkiaan 11,680.

Vuoden aikana lasten keskuudessa sattuneista sairaustapauksista mainittakoon 2 ilmatorvikatarri-, 2 nielukatarri- ja 2 keuhkokuumeetapausta.

Lastenkodin menot v. 1939 olivat seuraavat:

Menoerä	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päivää kohden, mk	Menoerä	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päivää kohden, mk
Palkat	155,521:—	13: 31	Vuokra	50,000:—	4: 28
Talous	88,864: 30	7: 61	Kulungit	28,693: 50	2: 46
Vaatetus	24,754: 40	2: 12	Säästö v:een		
Kalusto	9,855: 95	—: 84	1940	27,788: 45	2: 38
Lämpö ja va-					
laistus	13,919: 15	1: 19	Yhteensä	399,398: 75	34: 19

Tuloja kertyi kaikkiaan 349,396: 75 mk, joista säästöä edellisestä vuodesta 262: 05 mk, lasten elatusmaksuja 45,390 mk, henkilökunnan suorittamia luontoisetujen korvauksia 43,510 mk, korkotuloja 260,000 mk sekä Kansallis-osake-pankin juoksevan tilin korkoja 234: 70 mk.

Kesän lapset viettivät maalla laitoksen omassa kesäkodissa Hyvölässä. Täällä lapset avustivat puutarhatöissä ja talousaskareissa, tekivät marja- ja uintimatkoja, raivasivat kesäkodin omalla alueella olevaa metsää y.m.

Sodanaikaisesta toiminnasta mainittakoon, että lasten vapaaehtoinen siirtäminen kesäkotiin suoritettiin lokakuussa ja paluu takaisin Helsinkiin vuorokautta ennen sodan puhkeamista. Kun lapset sittemmin uudelleen siirrettiin Hyvölään, viipyivät he siellä koulujen alkamiseen saakka syksyllä 1940.